

Bitidningen

100 ÅR MED
BIODLING
I FOKUS

REPORTAGE: TRADITION OCH NYA IDÉER

NY SERIE: HONUNG VIKTIG I EGENVÅRD

ANMÄL DIG: VÅRENS KURSER

Joel Svenssons Vaxfabrik

www.joelvax.se | 0431-430055 | info@joelvax.se

På bilden visas den nya botten.
Priser inkl. moms, exkl. frakt.

I KUPFEST INGÅR:

ART. NR.	NAMN	ANTAL
10-C	Botten	1
10-B	Låda	2
10-A	Tak	1
34	Ram	20
16N	Spärrgaller	1
44C	Täckskiva	1

Artikel nr. är för Lågnormal.
Finns i formaten: Lågnormal, HLS
samt 3 / 4 Langstroth.

KUPFEST VECKA 5-10

PRIS: 1095 :-

100 :- TILLKOMMER FÖR NYA BOTTNEN

VAXINLÄMNINGEN ÄR ÖPPEN

1/10-18 - 31/3-19

VID INLÄMNING AV VAX

- » Namn och antal kolli på alla säckar
- » Väl emballerat, bitätt
- » Maxvikt / kolli 20 kg

Exempel på namnlapp vid inlämning av vax och ramar

- » Fullständigt namn och adress
- » Telefonnummer
- » E-post
- » Antal kolli

**SUCCÉN ÄR TILLBAKA
KUPFEST MED FLEXIKUPAN
VECKA 5 - 10**

- 4** Reportage: Nina och Åke Ferm
- 7** Livsmedelsguide
- 8** Så firas jubileumsåret
- 10** Ny serie: Anders Berg om 100 år med biodling
- 12** Biprodukter
- 18** Utbildning: nya kurser
- 19** Forskning om återförsegling
- 22** Jordbruksverkets nya regler
- 24** Biodlarna svarar om regler
- 26** Bihälsa: Analys av vax
- 28** Krönika
- 29** Almanackan, vi minns
- 30** Marknaden
- 31** Kontakt
- 32** Bibutiken

Redaktör: Mia Karlsvärd

E-post: mia.karlsvard@biodlarna.se

Ansvarig utgivare: Förbundsordförande
Monica Selling,

E-post: monica.selling@biodlarna.se

Bitidningen ges ut i 12 nummer årligen, varav två nr är dubbelnummer. Tidningen utkommer strax före aktuell månad.

Material- och annonsinformation: Se sidan 31.

Manusstopp den första i månaden, en månad före utgivningsdagen.

Tryck: Lenanders Grafiska.

Trycks på miljövänligt svenskt papper.

-Print från Arctic Paper, Grycksbo.

ISSN 0006-3886

Läs mer på: www.biodlarna.se

”Nästan alla bin är tjejer”

När jag inte är biodlare brukar jag fylla dagarna med att vara logoped. Det är ett sånt där skumt yrke som brukar leda till en ganska tom blick hos samtalspartnern som frågat vad man sysslar med.

Jag har mött folk på fester som börjar peka på fötterna och fråga om de får passa på att fråga vad det är för knölar på fötterna som gör ont. Lätt förvirring innan vi rett ut skillnaden på ortoped och logoped...

Jag har haft en hedersgäst på ett bröllop till bordet när jag som toastmaster satt vid honnörsbordet (ni vet, inga att prata med på andra sidan bordet utan bara sitta på en snygg rad bredvid brudparet) som 4 minuter in i samtalet frågade ”och kan du nämna en enda logoped som gjort något så viktigt att det är värt att lägga namnet på minnet”.

Det är inte samma sak när jag är biodlare. I väntrummet till mottagningen satt en 6-årig pojke och bläddrade i boken *Bisyssla* som ligger framme. Han bläddrade i boken, pekade på bilderna och berättade för sin mamma att ”nästan alla bin är tjejer, och det där är drottningen som bestämmer allt.” Han fortsatte att berätta om honungen som bina gör och som de har som mat.

Ni har väl också varit med om tillfällena när biodling kommer på tal och alla andra samtalsämnen dör ut och frågorna börjar hagla.

Nyligen var jag (som logoped) på ett besök på en förskola där avdelningen hette *Bikupan*. Samtalet vid mellis handlade förstås om bin och det var imponerande hur mycket 4-5 åringarna kunde.

Jag tycker mig märka att kunskapen om bin och deras betydelse för vår miljö och natur ökar. När torkan var som störst i somras var det många som blev oroliga och frågade vad de kunde göra för att rädda bina som led av torkan. Alla verkar vara medvetna om att vi måste vara rädda om våra bin.

I somras hamnade jag dock i en helt ny situation.

En barndomsvän som hjälpt vår mamma när hon hade problem med elen till huset ville köpa honung. Jag försökte säga att burkar kunde räknas som ersättning för alla uttryckningar han hjälpt oss med.

Svaret förvånade mig: ”Nej, klart att jag ska betala. Vi måste vara rädda om våra biodlare!”

Kanske en ny slogan?:

”Köp svensk honung och stötta en biodlare!”

Framtiden ser ljus ut!

HANNE UDDLING

Ledamot förbundsstyrelsen
hanne.uddling@biodlarna.se

REPORTAGE

En envis dotter och en annons om ”uthyrning av bin” ledde till att Åke Ferm blev biodlare. Nu har hans svärdotter Nina Ferm fått samma intresse.

– Man får helt enkelt gå åt det hållet som livet öppnar sig, säger Nina. Hon är ny som biodlare och hennes svärfar är ålderman.

Framtiden: att gå hand i hand med traditionen

Text och foto: MIA KARLSVÄRD

Nina har levt bredvid Åke och hans biodling i över trettio år. – Jag har inte varit så jätteintresserad tidigare. Nu är barnen vuxna och Åke börjar bli till åren. Då såg jag en anledning till att själv bli biodlare, säger Nina.

Nina studerar på Yrkeshögskolan för Biodlare i Höör. Den 2-åriga utbildningen för att bli yrkesbiodlare.

Parallellt arbetar hon som personlig assistent.

– Jag känner att nu är det dags att gå vidare i livet och allt finns ju här på gården tack vare Åke, säger hon.

Hon ser möjligheter som företagare med biodling som näring.

Gården där stora delar av familjen bor

ligger ute på landet strax utanför Sätilla. Söderut inåt landet från Göteborg.

Husen på gården ligger inte längre ifrån varandra än att de kan de kan vinka till varandra.

På gården bor Åke i det ena huset med ett av barnbarnen, Emil, i en lägenhet. I det andra huset bor Nina tillsammans med sin man, tillika Åkes son, Sven-Erik. Även där har en av sönerna valt att bo, Filip.

Åke Ferm har ungefär 35 samhällen med Buckfast bin. Han odlar även drottningar.

– Ibland blir det en drottning över, då kan vi ju inte ha ihjäl dem, och då det blir avläggare, menar Åke.

Trots sin ålder, 85 år, är Åke fortfarande

de aktiv i styrelsearbete. Han är kassör både för Marks Härads biodlarförening och för Sjuhärads distriktet.

Äpplet faller inte långt inom familjen. I dagarna tackade Nina ja för förtroendet att bli sekreterare i Marks Härads bf, sedan tidigare är hon ledamot i samma distrikt som svärfar Åke.

Åke Ferm är rätt så ung som biodlare. Blott 34 år har han ägnat sig åt detta. Han berättar för oss i skuggan av äppleträden hur det gick till.

– 1983 kommer min yngsta dotter hem från gymnasiet och säger ”vi ska bli bi odlare”.

Jaså, sa Åke samtidigt som han tänkte på hur han den där sommaren på 1940-talet blivit rejält stungen när han hade

Åke Ferm är rätt så ung som biodlare.

Blott 34 år har han ägnat sig åt detta. Nina Ferm studerar just nu till yrkebi odlare på yrkeshögskolan i Höör.

den dåliga smaken att sticka in ett långt grässtrå i en bikupa.

Veckorna gick. Tills han fick syn på en annons i tidningen Land.

– Jag läste i annonsen att man kunde hyra ett husdjur. Ett antal djur var upp-
radade. Marsvin, ankor, höns. Längst ner
stod det att man också kunde hyra bi-
samhällen, berättar Åke.

Åkes dotter Lena ringde på annonsen
och dagen efter stod det ett bisamhälle på
gården. Varje vecka kom det en erfaren
bi odlare till Åke och hans familj hyrda
bin.

– När hösten kom ville bi odlaren sälja
sina samhällen till mig. Jag sa nej till en
början. Men i december såg jag en annan
annons i Markbladet. Denna gången var

budskapet att man kunde anmäla sig till
nybörjarkurs i bi odling. Lena och jag an-
mälde oss. Jag köpte bisamhällen och
sedan har det fortsatt, berättar Åke.

Åke verkar vara en man som många
spontant känner tilltro till. Bara två år
efter att han blivit bi odlare blev han till-
frågad att bli bitillsyningsman.

– Är ni inte riktiga, sa jag. Men så
blev det och en dag kom de med en låda
med bröte. Året efter att jag blev tillfrå-
gad gick jag utbildningen för bitillsyning,
säger Åke.

Han berättar att det var Ingvar Friis
som höll i utbildningen i Växjö.

– I 21 år var jag bitillsyningsman.

Förutom styrelseuppdrag och som bi-

tillsyningsman har han också varit före-
ståndare för parningsstationen på Ven-
delsö.

– Det är jag fortfarande men har nu
sagt upp mig, säger Åke med pillemarisk
blick.

Åke Ferm berättar underhållande hur
han ramlat in på det ena styrelseuppdra-
get efter det andra.

– Jag har varit ute och seglat i bi odlars-
fären en helt del. 18 riksförbundsmöten
har jag hunnit med, säger han stolt.

Eller sa han bi odlarsvärmen?

Drottningsodling har varit något som
Åke arbetat med under många år.

– 1983 tog jag fram 43 drottningar, be-
rättar Åke samtidigt som han visar upp
en av sina drottningodlingskuper.

Drottningodling är en viktig del av biodlingen tycker Åke.

-Var rädda om naturen och det som blommar, säger Åke Ferm.

För Åke och Nina är Biodlarföreningen nästa lika viktig som bina.

Nina Ferns fjällkor hjälper till med att hålla landskapet öppet.

Vad tycker ni är tjusningen med bin?

– Den sociala samvaron att träffa folk med olika uppfattningar. En del har käpprätt fel och då är det riktigt roligt att övertyga dem, säger Åke muntert.
– Att alla har samma intresse och utbytet av kunskaper. En del i föreningen har hållit på i herrans massa år, säger Nina.

Åke berättar om vad som har hänt under de åren som han har varit biodlare. Bland annat om de sjukdomar som dessvärre drabbat bina och biodlingen. När varroa upptäcktes på Gotland på 1970-talet.

– Det är viktigt att folk tänker längre än till sin egen ögonfröjd och vinning. Att vi alla tänker på framtiden här på jordens yta, säger Åke.

Han säger också att det finns de som så fort de ser en maskros i gräsmattan snabbt tar bort dem.

– Var istället rädd om maskrosorna. Har du en trädgård läs på vilka växter bin har nytta av. Många småbönder som vi bör så växter för pollinering i kantzonerna. Bina är en av våra viktigaste djur, säger Åke.

Vi tar en promenad. Intill oss virvlar en av Ninas hundar glatt. Vi går till en av hagarna. På vägen dit passerar vi flera bikupor. Vi kommer fram till hagen med gårdens fjällkor.

– Korna hjälper till med att hålla landskapet öppet, säger Nina samtidigt som hon klappar en av korna på mulen.

Hennes mål är att i framtiden kunna

försörja sig som biodlare. Hon har Åke nära som läromäster förutom sina studier.

– Det märks att jag är till åren kommen. Jag har hunnit med en del. Jag är kroppsligt välmående och det har jag i högsta grad biodlingen att tacka för, säger Åke.

1983 tog Åke fram 43 drottningar.

Biodlarna först ut att använda livsmedelsguide för nyföretagare

Nu lanseras en förenklad guide som underlättar för den som vill starta företag inom livsmedelskedjan. Först ut är en guide för företag i biodlar- eller honungsbranschen.

– **Guiden underlättar** för våra medlemmar att ta steget till att driva eget företag som biodlare, säger Ingmar Wahlström, Biodlarna.

Guiderna finns på myndighetsportalen Verksam.se som samlar alla de myndighetskontakter som behövs för att starta företag. Biodlarna har varit med i arbetet att ta fram guiden som nu finns att använda.

På initiativ av Tillväxtverket och i samarbete med Jordbruksverket och Livsmedelsverket har Biodlarna, SBR varit rådgivande för att få fram en så bra guide som möjligt.

– Den stora vinsten med guiden är att när du står i startgroparna för att starta eget företag inom biodling är att du som företagare inte behöver oroa dig för att missa någon information eller något tillstånd, säger Ingmar Wahlström, Biodlarna.

– Många biodlare med ett större antal

bikupor skulle tjäna på att starta eget företag med tanke på momsregler och så vidare, säger Bo Malmsten.

Ingmar Wahlström och Bo Malmsten representerade Biodlarna (SBR) i arbetet med att ta fram livsmedelsguiden.

– I och med guiden får företagarna också allt samlat och får då en bättre överblick. De behöver inte leta efter information på olika myndigheters webbplatser, säger Bo Malmsten, Biodlarna.

I ett pressmeddelande från Jordbruksverket säger Anne Hansson som är uppdragsledare för ”Smartare livsmedelskedja – digitalt”, att man nästa år ska kartlägga hur de kan skala upp guidestöd och tjänster så att fler branscher inom livsmedelskedjan kan inkluderas i lösningen på ett effektivt sätt.

Läs mer om guiden:

Verksam.se: <https://www.verksam.se/alla-e-tjanster/checklista-biodling/-/checklistor/guide/10018/1>

Sveriges Livsmedelsstrategi: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/en-livsmedelsstrategi-for-jobb-och-hallar-tillvaxt-i-hela-landet/>

MIA KARLSVÄRD

Vill ändra reglerna för märkning

I en motion till riksdagen vill Kjell-Arne Ottosson kristdemokratisk riksdagsledamot från Årjäng att reglerna för märkning av importerad honung ändras.

Denna burk innehåller honung från EU och icke EU-länder! Texten, som står på många honungsburkar i butikerna, ger ingen vägledning för konsumenten. Därför bör Livsmedelsverket ges i uppdrag att ändra reglerna för märkning av importerad honung!, skriver Kjell-Arne Ottosson i sin motion

Han skriver också att idag ska alla svenska biodlare, oavsett storlek på biodlingen, märka sin honung med svensk

honung. Det är rimligt och konsumenterna kan därmed välja att köpa burken, stimulera den biologiska mångfalden och miljön i Sverige. Man kan göra ett aktivt val!

EU har genom beslut gjort det möjligt att använda nationella märkningsregler som lyfter fram det egna landets produkter. Vidare att importerade produkter ska kunna märkas med ursprungsland. Detta ska gälla alla typer av honung, oblandad och blandad import. Italien har genomfört detta med stöd av EUs beslut. Varför inte Sverige frågar sig Kjell-Arne Ottosson. Riksdagen föreslår nu att tillsätta en utredning om ursprungsmärkningsregler för honung.

NOTERAT

20 ton honung från Asien såldes som svensk

I höstas avslöjade Lars Pettersson på LP:s biodling att honung uppmärkt som svensk i själva verket kom från Asien.

Lars Pettersson anade oråd då den mängd honung säljaren uppgav inte stod i proportion till säljarens biodling. Därför gjorde Lars en pollenanalys som påvisade att partiet inte var från Sverige. Analysen visade sig innehålla en större mängd pollen från vattenmelon, bomullsbuske och andra växter som vi inte har i Sverige. Pollen från svenska växter saknades.

I höstas gjorde därför LP:s biodling en polisanmälan.

– Jag har också haft en dialog med kommunen. Livsmedelsverket har varit här, och även de har tagit prover på honungen. Jag hoppas nu att polisen och Livsmedelsverket nu tar detta på allvar, säger Lars Pettersson.

Biodlarna i Sverige har länge kämpat för att få Livsmedelsverket att ställa större krav på den importerade honungen. Idag nöjer man sig med den något luddiga angivelsen som ”Icke EU honung” och ”EU honung”, på burkarna.

– Förbundet arbetar kontinuerligt med att värna om den svenska högkvalitativa svenska honungen, där många av våra medlemmar föreser konsumenter med lokalproducerad honung. Köp av den svenska honungen är också ett utmärkt sätt att stödja den viktiga pollineringen, säger Monica Selling, förbundsordförande Biodlarna, SBR.

2019 fyller vi 100 år

Den 31 augusti firar Biodlarna 100 år. Ingmar Wahlström, ledamot i förbundsstyrelsen, berättar mer.

Vad är det vi firar?

– Att vi blev ett förbund – Sveriges Biodlares Riksförbund, SBR. 1919 gick de två stora förbunden, S.A.B och S.B samman, det är det vi firar.

Hur ska vi fira?

– Det är alla vi biodlare som fyller år. Därför hoppas jag att vi firar detta på många ställen. Det vore det trevligt om det blir festligheter i alla distrikten eller i föreningarna. Ett förslag är att man går samman flera föreningar för att fira.

När är firandet?

I tidningen kommer 100-årsfirandet att uppmärksammas under hela året. Själva firandet i distrikten och föreningarna blir den 31 augusti.

Finns det något material som distrikten kan tillhandahålla kring firandet?

- Den 31 augusti, då ska vi fira, skriv in datumet i era planeringskalendrar, säger Ingmar.

– Någon gång i vårdagarna ska vi börja producera en film som kommer alla tillhanda för att särskilt uppmärksamma vår historia, nutid och framtid.

Ingmar avslutar med en uppmaning till alla distrikt och föreningar:

”Glöm inte att lägga in firandet den 31 augusti i er planeringskalender för era föreningar och distrikt!”

INGMAR WAHLSTRÖM
ingmar.wahlstrom@biodlarna.se

Tävling: Baka Biodlarnas 100-årsjubileums kaka!

I år firar SBR 100 års minnet av samslagsningen som bidrog till att Biodlarna (SBR) bildades.

Det ska vi fira ute i distrikten och föreningarna den 31 augusti. Vi hoppas då att många medlemmar har möjlighet att fira detta tillsammans.

En särskild 100-årsjubileums kaka till kaffet kan då kan passa bra. Kanske är det just ditt recept på en god kaka till kaffet som blir jubileums-kakan?

Tillsammans med VUX kockutbildningen vid Dackeskolan i Mjölby utses och testas recepten från ett antal kandidater bland de recept som skickats in. Sedan utses finalisterna.

TÄVLINGSREGLER:

1. Skicka in ett tydligt recept och ett namn på kakan.
2. En av ingredienserna måste vara honung.
3. Ditt namn och kontaktuppgifter i mejlet.
4. Skicka med bild på kakan, sparad i formatet JPG eller PNG. Den bör vara minst 1 Mb stor och max 6 Mb.
5. Skicka till mia.karlsvard@biodlarna.se senast den 25 februari.

Vinnaren kommer sedan att utses av en jury med medlemmar från Biodlarna
Lycka till!

Äntligen!

Hej!
Tog denna bild idag!
Jag har länge försökt få en bild på ett bi framifrån och idag lyckades jag äntligen!
Kul om ni vill använda den i er tidning!
En bild jag är nöjd med och vill dela med mig så andra få se!

Mvh Josefine Lilja

Redaktör Mia svarar:

Hej Josefine,
Som fotograf känner jag igen den där goa känslan när man äntligen lyckas med att ta den där bilden.

"Det skall börjas i tid!"

Tack Lennart Nygren för den fina bilden.
Den talar för sig själv. Just det du skriver i brevet att det ska börjas i tid.

Hoppas att den lille parvelns intresse för biodling kvarstår när hen vuxit ikapp de andra biodlarna på bilden.
Du kanske kan skicka ytterligare en bild om några år?

Hässleholm

Konferensen i Hässleholm i höstas var välbesökt.

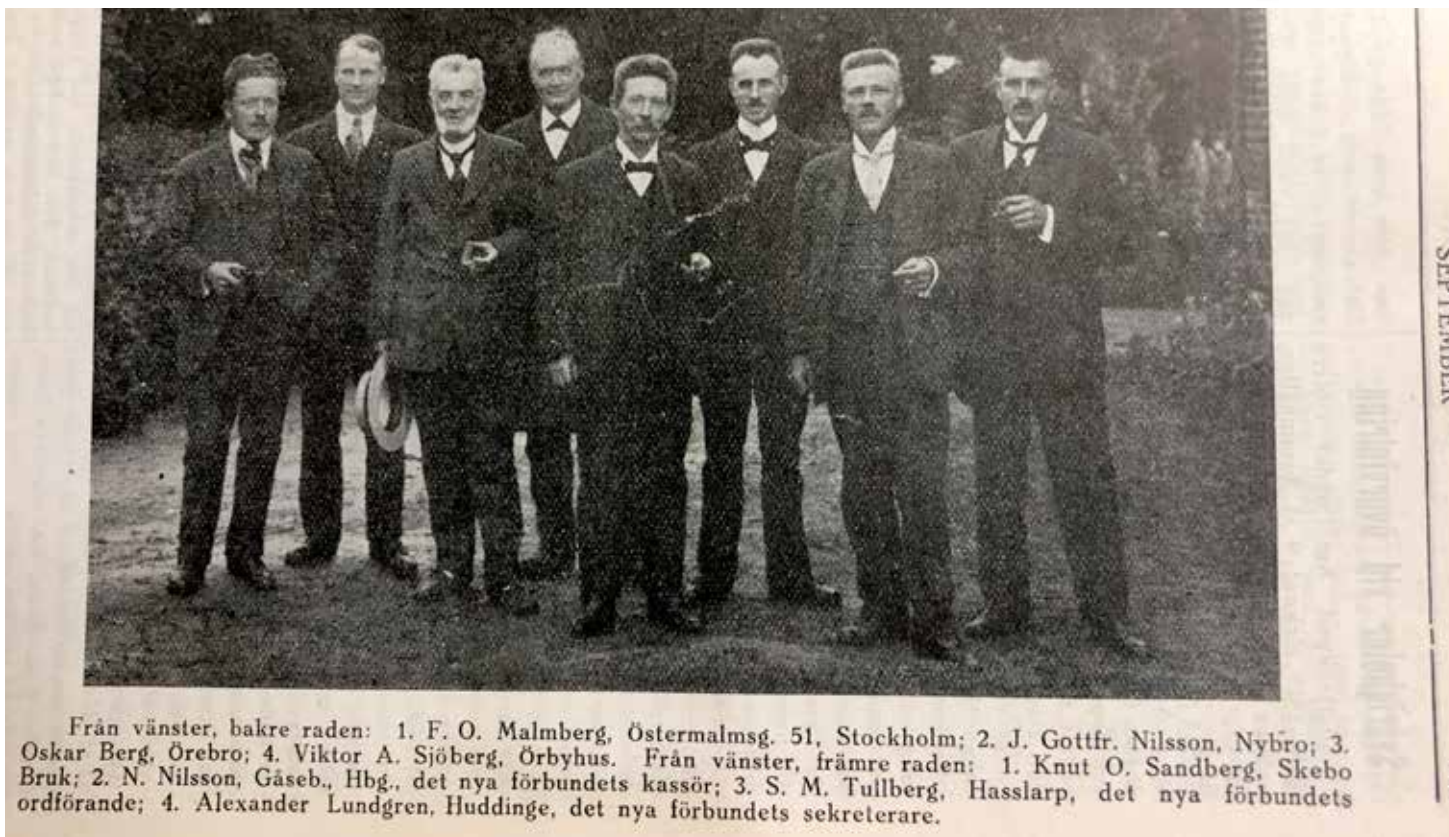
Över hundra biodlare träffades för att under en helg ägna sig åt att lyssna på ett flertal föreläsningar.

- Därimellan hade vi också gott om tid till många goda samtal, det var ett högt sorl vid fikapauserna, intygar Lennart Johansson, utbildningsansvarig i förbundet som också var en av föreläsarna på konferensen.

100 ÅR MED BIODLING

Med anledning av att Sveriges biodlares riksförbund (SBR) blir 100 år under 2019 skriver Anders Berg om hur biodlingen har utvecklats de sista hundra åren fram tills i dag. Anders Berg är officer och har sedan 1976 haft egna bin.

Från vänster, bakre raden: 1. F. O. Malmberg, Östermalmsg. 51, Stockholm; 2. J. Gottfr. Nilsson, Nybro; 3. Oskar Berg, Örebro; 4. Viktor A. Sjöberg, Örbyhus. Från vänster, främre raden: 1. Knut O. Sandberg, Skebo Bruk; 2. N. Nilsson, Gäseb., Hbg., det nya förbundets kassör; 3. S. M. Tullberg, Hasslarp, det nya förbundets ordförande; 4. Alexander Lundgren, Huddinge, det nya förbundets sekreterare.

”Ve den som söker skilja biodlarne”

” V. ordförande Tullberg fattade därefter klubban och uttalade en önskan, att det handslag som givits och tagits, icke av någonting måtte brytas, men ve den, sade tal., som härefter söker skilja de svenska biodlarne.”

Ur *Bitidningen* septemernumret 1919

En organiserad riksomfattande samverkan mellan de svenska biodlarna skapades förvånansvärt sent. Först år 1897 bildades vår första riksorganisation på biodlingens område under namnet *Sveriges allmänna biodlareförening* (SAB eller SABF). Både Danmark och Norge gick före vårt land, då det gällde att organisera biodlarna.

Svenska biodlareföreningen (SB) bildades år 1911 på initiativ av redaktör Alexander Lundgren. Dess tidningsorgan, som jag själv har många årgångar av, blev *Bigården*. Denna tidning började ges ut 1889.

Tidningen lades ner 1898 men återupptogs 1909, nu redigerad av Alexander Lundgren.

Anledningen till den nya organisationens tillkomst var från början tämligen obetydliga meningsskiljaktigheter. Under årens lopp vidgades klyftan mellan de båda föreningarna när i stridens hetta personligt förolämpande slag hade utdelats.

Den nya föreningen hade sina flesta medlemmar i Mellansverige, medan SAB hade sin huvudsakliga verksamhet i Sydsverige, men någon bestämd gränsdragning mellan de båda konkurrenterna fanns inte.

Till slut kom man överens. Sammanslagningen blev verklighet vid ett sammanträde den 26 juli 1919 i Viktoriasalen i Stockholm och striden avblästes.

Den nya föreningen fick namnet *Sveriges biodlares riksförbund* (SBR) och trädde i verksamhet 1 januari 1920.

Underavdelningarna skulle bestå av lokalavdelningar och länsförbund.

ANDERS BERG

Halmkupan populär anno 1919

Med anledning av att SBR blir 100 år kommer jag under 2019 skriva om hur biodlingen har utvecklats de sista hundra åren fram tills i dag. Jag börjar med halmkupan.

Halmkupan var vanligt förekommande i början på 1900-talet. Ramkuporna var på gång att ersätta halmkuporna.

Man insåg fördelen med att kunna styra bina på att bygga sina vaxkakor på ramar. Allt blev mycket enklare när man skulle ta bort honungen från bina.

Halmkupan är inte så välkända. Kanske någon biodlare har läst om dem i någon gammal bibok. Halmkuporna var goda övervintringskupan. Halmkupan placeras på en enkel botten.

Innan man tar halmkupan i bruk bör man förse med vaxledare i toppen för regelbundna bygge. 6 träspjälor, som placeras i zig-zag vinkelrät mot vaxledaren och i något lutande läge, för bättre stöd för vaxbygget.

På 1900-talet blev det allt vanligare att placera en 8 ramars halvsvea låda på toppen av halmkupan. Lådan har botten samt ett litet spärrgaller som passade i hålet på toppen av halmkupan.

På detta sätt blev det lättare att ta bort honungen och allt yngel fick vara i halmkupan. Drottningen fick ingen möjlighet att lägga yngel i skattlåda.

Med avtrumning avses att flytta ett bisamhälle från en halmkupa till en annan (bild till höger).

Kupan, som skall avtrummas, flyttas från bibänken. Syftet är att inte oroa de andra samhällena som står i närheten.

Kupan placeras upp- och nedvänd i

En bigård med halmkupan. Bilden är tagen 1908.

Trumning av bin från en halmkupa till en annan. Läge märke till hur välklädda människorna är.

en halmkrans, så att kupan står stadigt. Ovanför kupan placeras en tom kupa.

Själva operationen tillgår sålunda att man med händerna börjar trumma på nedersta kupans sidor med kraftiga, ihållande slag.

Det dröjer inte länge förrän bina börjar marschera upp i den övre tomma kupan.

Syftet med trumning av bina är att komma åt honungen i halmkupan.

Ett annat syfte är att göra en konstsvärm och låta en del av bina gå över i den tomma kupan.

I detta läge måste man se till att den nya kupan har en kaka ägg och späda larver. En kupa som blir av med sin drottning måste kunna dra upp en ny drottning.

Operationen görs sent på eftermiddagen när de flesta flygbina är hemma.

ANDERS BERG

– Vi vill ta fram en standard för att öka kvalitén på biprodukter och ta ett vetenskapligt grepp på detta, säger Alexandra De Paoli och Lotta Fabricius Kristiansen.

De efterlyser nu hjälp med prover för analys från biodlare i hela landet.

De vill öka kunskapen kring biprodukter

I Rosendals vackra café, inne i ett växthus sitter Lotta Fabricius Kristiansen och Alexandra De Paoli. Trots att det är fullt av fikagäster runt om, är deras koncentration fullt fokuserad på ett samtal dem emellan. På bordet har de anteckningsblock och sina datorer.

Bitidningens redaktör upptäcker de inte förrän jag högt säger hej. Då lyfter de blicken från sitt arbete och ler båda lika stort.

För en stund släpper de arbetet för att berätta om sitt nuvarande projekt kring biprodukter och kvalitet.

– Vi vill ta fram en nationell standard för biprodukter så att våra biodlare kan producera säkra och högkvalitativa produkter, säger Alexandra De Paoli.”

Deras projekt finansieras med pengar från Nationella Honungsprogrammet. De hoppas att de ska kunna arbeta vidare med projektet under en treårsperiod.

– Vi efterlyser nu hjälp från biodlare för att få ett bra underlag till analyser, förklarar Alexandra.

Hon och Lotta behöver få in prover på propolis, pollen och bibröd. Från olika delar av landet och från olika typer av landskap.

– För att vi ska kunna analysera olika halter av exempelvis föroreningar. Vi vill också utifrån de prover vi får in, ta reda på om hela landet lämpar sig för att pro-

LOTTA FABRICIUS KRISTIANSEN

Lotta är biodlingsexpert och odlar bin i Hässelby, Stockholm och i Tjällmo. Tillsammans med sin man driver hon biodlingsföretaget Apinordica.

Hon är projektledare för Svenska Bin, är en av initiativtagarna till nätverket Pollinera Sverige, och en flitigt anlitad föreläsare. Lotta är också deltidsanställd på RådNu, SLU i Skara.

ducera olika biprodukter. Det kan vara så att vissa biprodukter visar sig vara extra lämpliga att producera i vissa delar av Sverige, förklarar Lotta Fabricius Kristiansen.

Det de vill är att ta ett vetenskapligt grepp kring produktionen av biprodukter.

– Är man ny biodlare vill man säkert lära sig mer om hur man ska tillvara ta det som bina ger förutom honung och får då ofta olika svar från olika biodlare, säger Lotta Fabricius Kristiansen.

Därför är båda övertygade om vikten av att bygga upp en standard och guidebok för hanteringen av biprodukter.

För Lotta och Alexandra är detta inget nytt. De har i flera år föreläst kring biprodukter och också gett ut en bok i ämnet.

ALEXANDRA DE PAOLI

Alexandra utbildad örtterapeut. Hon har i flera år arbetat som örtföreläsare, kursledare och terapeut.

Med yrkesbakgrund som journalist har hon haft flera program både i radio och TV kring ämnet örter.

Hon arbetar bland annat för livsstilsmagasinet Strömsö i Finska YLE.

Lotta har lång erfarenhet som biodlare och Alexandra är utbildad ört-terapeut.

– Generellt har vi i Sverige en rätt yttlig kunskap kring biprodukter. I andra länder i Europa exempelvis finns en stabilare konsumentmarknad, berättar Alexandra De Paoli.

– **Därmed behöver** vi skapa en marknad bland de svenska konsumenterna. Vi behöver också ge våra biodlare i landet kunskap om värdet av att producera dessa produkter. Biprodukter är faktiskt mer inkomstbringande än honung, säger både Lotta Fabricius Kristiansen och Alexandra De Paoli.

I en serie artiklar här i Bitidningen kommer Alexandra och Lotta berätta mer om biprodukter.

MIA KARLSVÄRD

Biodlaren Lotta Fabricius Kristiansen och örterapeuten Alexandra De Paoli jobbar tillsammans, från olika utgångspunkter, för att ta fram en standard för biprodukter.

Honung – från folktro till skolmedicin

Honung har använts som läkemedel i tusentals år och än idag är det många som tar en sked honung i teet mot hosta.

Men hjälper det verkligen? Hur då? Vad mer kan man använda honung till?

Honung har en självklar roll i folkmedicinen. Världen runt använder man honung mot hosta och för att behandla sår sedan minst 8000 år tillbaka. När en naturprodukt har använts så länge och så utbredd som honung är det svårt att veta vad som är ren folktro och vad som faktiskt är sant.

Men alla moderna vetenskapliga studier tycks ge samma resultat:

Honung har en starkt läkande effekt och kan vara till stor nytta både som huskur och inom vården.

Bakteriedödande och inflammationshämmande

Vetenskapliga studier visar att honung kan hämma tillväxt av både bakterier och vissa svampar och virus. Man har också testat honung på ett antal antibiotikaresistenta bakterier och sett att honung har potentiellt bakteriedödande verkan även på dem, med bonuseffekten att multiresistenta bakterier inte verkar utveckla resistens mot honung.

Varför honung har antibakteriell verkan är något man fortfarande diskuterar men det mest troliga är att det rör sig om en synergieffekt mellan honungens väteperoxid, sockermolekylerna i honung som binder sig till vattenmolekyler så att det inte finns något vatten tillgängligt för mikrober att växa i, honungens låga pH-värde (3,2-4,5) och fenolerna i ho-

nungen. Fenoler är en sorts antioxidant med kraftfullt läkande verkan.

Honung läker sår

Honung är ett utmärkt medel för att behandla sår, både småsår såväl som inflammerade och svårläkta sår.

Man tvättar såret med ljummet vatten, breder på lite honung och täcker med en gasväv för att motverka kladd. Honungen hindrar gasväven från att fastna i såret och det gör inte alls lika ont att lägga på honung som att smeta på en salva.

Sår läker snabbare och med mindre ärrbildning om man inte låter en skorpa bildas och eftersom honungen ser till att hålla såret lite fuktigt bildas oftast inte sårskorpor. När man lägger om sår med honung följer dessutom smuts från såret med honungen vid bandagebyte och

Kortare läkning och lindrar hosta

lämnar ett rent och fint sår efter sig.

Fler bonuseffekter med honung är att den lägger sig som en elastisk hinna över såret och hindrar bakterier och andra mikroorganismer från att komma in. Honungens surhetsgrad gör att bakterier inte trivs och även om väteperoxidhalten i honung är lägre än den lösning man brukar tvätta sår med är det ändå tillräckligt i kombination med de andra ämnena i honungen för att hindra bakterietillväxt och påskynda läkningen.

Det har också gjorts en del studier där man undersökt honungens förmåga att stimulera immunförsvaret. Det är inte helt klarlagt än exakt hur honung booster immunförsvaret, det man har sett hittills är att olika sorters honung gör det på olika sätt beroende på vad de innehåller.

Brännsår, operationssår och fotsår

Det är bevisat att brännsår läker betydligt snabbare med honung och även operationssår som blivit infekterade läker snabbare med honung än med antiseptisk salva.

Patienter med kroniska fotsår fick i en studie testa honung i stället för traditionella sår läkemedel. Alla sår läkte fint utan ärr med en genomsnittlig läketid på tre veckor. Kostnaden för honungsbehandlingen var 75 procent lägre än den traditionella behandlingen och både vårdpersonal och patienter var väldigt nöjda. Dessutom minskade patienternas smärta betydligt med honungsbehandlingen.

Man har sett liknande resultat av behandlingar med Manukahonunggel på brännskador i ansiktet. Läkningstiden var betydligt kortare än normalt, ingen ovanlig bakterietillväxt syntes och patienterna var väldigt nöjda med både behandlingen och den lägre kostnaden för behandlingen.

Honung mot eksem

En studie där patienter med kroniskt eksem fick använda honung i hårbotten, ansiktet och bröstet gav fina resultat

hos alla patienter. Klådan lindrades och huden slutade flaga inom en vecka. Hudskadorna läkte och försvann helt inom två veckor, dessutom visade patienterna en klar förbättring när det gällde håravfall.

I andra studier har man testat bivaxsalva med honung och fått väldigt bra resultat på olika typer av dermatit och eksem.

Medicinsk honung i vården

Den honung man använder inom vården är en medicinsk honung som är producerad under kontrollerade former.

Manukahonung från Nya Zeeland och Sidrhonung från Yemen är vanligast och det beror delvis på att den nektar de är framställda av har bra antibakteriella egenskaper. Men produktionen av Manukahonung är också strikt kontrollerad och varje batch är noga analyserad för att bedöma dess Unique Manuka Factor (UMF) som ger ett nummer baserat på dess antibakteriella verkan. Revamil Source Honey® är en medicinsk honung som produceras under stort hemlighetsmakeri i växthus i Nederländerna.

Vi kan alltså inte använda naturlig honung på svårläkta sår, mest eftersom den kan innehålla sporer av Clostridium botulinum som är en bakterie som kan orsaka botulism, en infektion som är mycket farlig för oss människor.

Men vid enklare brännsår (alltså inte öppna sår utan de man förr kallade första och andra gradens brännskada) kan man gärna använda sin egen honung.

Honung är bästa hostmedicinen

Barnläkare i Europa, USA och Afrika rekommenderar te med honung och citron eller honung och mjölk istället för hostmedicin (dextrometorphan och diphenhydramine) till barn under sex år.

Honung är nämligen slemlösande och lindrar halsont genom att återfukta torra slemhinnor i halsen. Dessutom hjälper honungen barnet att sova bättre vilket även påverkar föräldrarna positivt.

Världshälsoorganisationen WHO rekommenderar också honung i stället för hostmedicin och halsont, de säger att

det inte finns några belegg för att vanliga hostmediciner är bättre än honung. WHO säger att huskurer med honung oftast är den bästa hostmedicinen eftersom det rör sig om beprövade recept som är billiga och lättillgängliga och inte har några biverkningar.

Forskningen fortsätter

Det finns förstås mycket kvar att ta reda på när det gäller honungens läkande förmåga.

Vi behöver fler kliniska studier och vi behöver få veta mer om saker som honungens förmåga att boosta immunförsvaret eller hur synergieffekten mellan honungens olika aktiva ämnen fungerar.

Sårklinikerna i Sverige använder redan honung för sårbehandling och honung räknas numera som ett etablerat och icke-kontroversiellt medel för sårvård.

Runtom i världen pågår projekt för att kvalitetsäkra honung. Och forskningen fortsätter.

ALEXANDRA DE PAOLI

HONUNGSPLÅSTER

Så här enkelt gör du ett plåster:

1. Ta en kompress eller en bit rent linne- eller bomullstyg
2. Smeta på lite honung
3. Lägg på såret

Man behöver inte alltid själva tyget, ibland räcker det att bara smeta lite honung direkt på såret men det kan göra ont att peta i ett sår och då är det enklare att bara lägga på ett honungsplåster. Tyget skyddar också mot kladd och hjälper till att hålla smuts borta från såret.

Säker hantering ger säker honung

DEN FANTASTISKA HONUNGEN

Honung innehåller:

Glukos
Fruktos
Proteiner
Organiska syror
Aminosyror
Vitaminer
Mineraler
Fenoler
Enzymer
Väteperoxid

En märklig sak med honung är att halten av de olika aktiva ämnena är väldigt låg, alldeles för låg för att de egentligen borde ha någon läkande verkan.

Men faktum är att det är synergieffekten mellan de olika ämnena som ger honungen så stark effekt. Var för sig skulle de olika ämnena kanske inte åstadkomma så stark effekt, men tillsammans ger de häpnadsväckande resultat.

VIKTIGA EGENSKAPER

Honungens egenskaper:

Antioxidant
Antibakteriell
Antiinflammatorisk
Sårläkande
Lindrar hosta
Lindrar halsont

Även om honung i sig är en ganska stabil och säker produkt finns det vissa risker man som biodlare bör tänka på.

Honungen kan till exempel förorenas av främmande partiklar och ämnen eller börja jäsa. För att undvika fara kan man följa råden i *Säker honung*.

För att bina ska kunna producera honung behöver de bra förutsättningar. Bisamhället ska vara placerat i ett område med många nektargivande växter och där måste finnas gott om arbetsbin i rätt ålder såväl som en välfungerande drottning. Temperaturen behöver vara över 15 grader och gärna varmare.

Bina själva är duktiga på att hålla en bra hygien men det finns en del faktorer som de inte kan kontrollera, som att smuts från gamla ramar eller jordbakterier hamnar i honungen.

Som en hjälp för biodlare har Sveriges Biodlares Riksförbund och Biodlingsföretagarna tillsammans med Livsmedelsverket samlat lagstiftningens krav och branschens tolkningar i dokumentet *Säker honung – Biodlarnas nationella branschriktlinjer för hantering av honung*.

Dessa riktlinjer har visualiserats och förtydligats i boken *Säker honung*.

Boken kan beställas här: <https://www.biodlarna.se/produkt/saker-honung/>

I boken har man delat in honungsproduktionen i de hanteringsmoment som kan förekomma och markerat de största riskerna där försämring av honungens kvalitet kan uppstå.

Branschens rekommendationer för hur du ska arbeta för att undvika faran finns sedan presenterad i anslutning till faro-

analysen.

Genom att gå igenom den egna honungsproduktionen utifrån dessa punkter kan du bli uppmärksammad på var du har dina största risker och hur du ska arbeta för att få en fin kvalitetshonung.

Huvudpunkterna i boken handlar om kunskap, hygien och hantering:

Var noga med det här:

1. **Se till att alla som arbetar med honungen både i bigården och i slungrummet har kunskap om säker honungsproduktion.**
2. **Se till att inga främmande ämnen kommer in i honungen under hanteringen.**
3. **Hantera honungen varsamt, undvik höga temperaturer och lagra honungen mörkt och svalt.**
4. **Lokalerna ska vara anpassade till den volym honung som hanteras.**

LOTTA FABRICIUS KRISTIANSEN

ÅRET SOM GÅTT

2018 tänker jag framförallt på en mycket stor medlemstillströmning, där förbundet ökade sitt medlemsantal med dryga tusen nya medlemmar.

Vi har haft köer till nya utbildningar, där ett antal föreningar har genomfört flera kurser än vad man från början planerat för! Väderleksförhållandena var speciella detta år, med en sen vinter, en fullständig explosionsartad maj-månad och en ihållande sommartorka på många håll i landet. Vi har ändå nåtts av rapporter, som vittnar om rekordskördar, men också om det motsatta, där torkan gjorde blomsäsongen alltför kort. Utmärkande är att vårt ämnesområde uppmärksammas och rapporteras i allt högre utsträckning!

JONAS ERIKSSON,
förbundschef

Årsresumé av biodlingsåret 2018 inom förbundet

Vår förbundsadministratör Maj-Britt Järnvall och vår vikarie Madde

För oss som arbetar centralt på kansliet, har givetvis Maj-Britts trafikolycka varit en väldigt central och omskakande händelse under året. Utan att gå in i alla faser, som framförallt Maj-Britt genomgått och hur det sedan har påverkat oss alla, är detta svårt att beskriva i ord. Glädjande i allt detta, när vi skriver december 2018, är att det finns en framtid och att Maj-Britt skall komma tillbaka till kansliet. Hon tränar på i sin rehabilitering och vi stödjer henne i sin återkomst.

I detta sammanhang vill jag lyfta fram den fantastiska insats som Madeleine Lindqvist gjort, som anställdes i början på augusti, när hon vikarierat för Maj-Britt. Det är med ett extremt stort engagemang som Madeleine gått in för att fylla det stora tomrum som uppstod i samband med Maj-Britts trafikolycka i april.

Kommunikatörsbyte

Året inleddes med att vår kommunikatör/redaktör Anna Ahné bestämde sig för att växla över till ett annat uppdrag, varför vi inledde en rekryteringsprocess för att anställa en ny redaktör. Det primära var att säkerställa Bitidningen men även andra kommunikationsfrågor som Anna haft, skulle också få en framtida lösning. Mia Karlsvärd anställdes på väskanten, men bara några veckor efter att hon var på plats, så inträffade Maj-Britts olycka, vilket gjorde att planeringen fick läggas om, där Mia i allra högsta drag blev en betydelsefull kugge att reda ut vår administration innan sommaren. Mia har på en mycket kort tid, skapat sig ett stort kontaktnät och den tidning som ni nu håller i er hand är en följd av Mias engagerade arbete.

Förbundets medlemsutveckling

Vi ökar vårt medlemsantal för tionde året i rad och 2018 ökade vi med hela 1010 nya medlemmar, jämfört med året innan. Den absolut största ökningen under mina år i förbundet! Andelen kvinnor i vårt förbund uppgår nu 36 procent och kvinnornas intåg inom biodlingen är en starkt bidragande orsak, till varför vi också ser en stark positiv medlemsutveckling. Att vi också blir fler kvinnor innebär att våra föreningar successivt får in nya krafter, som på många håll givetvis bidrar på ett mycket inspirerande sätt.

”Utbildningsförbundet”

Den etiketten skulle man verkligen kunna sätta på vårt förbund. Intresset har förmodligen i relativt modern aldrig varit så stort och här har framförallt föreningarna, som vanligt, dragit ett extremt stort lass i att anordna många kurser i vårt avlånga land. Förbundet har som målsättning att kontinuerligt utveckla hela utbildningsområdet. Ambitionen har därför varit att för detta ändamål ha en tjänsteman som helt ägnar sig åt olika utbildningsfrågor. För att än mer kraftsamla anställdes i augusti Lennart Johansson, som förbundets utbildningsansvarige, för att på det sättet skapa en kontinuitet i utbildningsarbetet. Framförallt kommer Lennart att arbeta gentemot distrikten, för att dessa i sin tur skall kunna gå vidare i sin stöttning av våra 275 föreningar.

Utbildningsområdet är stort och det gäller att successivt färdigställa olika delar, men även ha en beredskap om det dyker upp något nytt som är viktigt att utbilda inom.

Honungssäsongen

Det här med svagt eller bra biodlingsår får man alltid sätta upp ett varnande finger när det uttalas, eftersom variationerna i vårt fagra land är enorma och kan dessutom skilja oerhört mycket mellan relativt närliggande platser. Det berättas om att skillnaden kan vara att närliggande platser, kan ha ett varierande utfall om det kommit en

åskskur eller inte. Vi har därför som alltid nåtts av rapporter som förmedlar helt olika nivåer på hur mycket honung, som säsongen givit.

Varroa Sensitive Hygiene (VSH)

Projektet är nu inne på sitt tredje projektår. Detta är ett projekt som arbetar i det långa perspektivet, men skulle det bli framgångsrikt så har allt nedlagt arbete inneburit en hel del vinster för hela biodlarkollektivet. Vi ser fram mot det fortsatta arbetet.

Nya föreskrifter för bihälsa

I slutet av året nåddes vi av uppgiften om att Jordbruksverket beslutat om nya föreskrifter när det gäller bihälsolagstiftningen. Förbundet kommer givetvis göra allt för att informera och upplysa om vad dessa ändringar innebär för alla biodlare och vad man framöver behöver förhålla sig till. I detta nummer av Bitidningen finns det flera förklarande artiklar. Vi återkommer givetvis med mer information i ämnet.

Medlemsundersökningen

Jag vill i skrivande stund rikta ett jättestort tack till alla som ställde upp och besvarade vår medlemsenkät, i slutet av september och under oktober. Totalt skickades enkäten ut till 11 087 medlemmar och genererade 6 016 svar, vilket är en svarsandel på 54 %. Ta del av undersökningen när vi lägger ut den på vår hemsida!

Nu skriver vi snart januari 2019 och alla entusiastiska biodlare ser förhoppningsvis bara möjligheter med den nya säsongen och snart är det högst varierande biodlaråret 2018 ”bortglömt”. Det vi dock kan vara överens är att när säsongen 2019 är över, kommer vi återigen att ha specifika saker att minnas och komma ihåg. En biodlars säsong innebär alltid nya överraskningar eller utmaningar, men det är det som är tjusningen med biodlingen, att vi inte kan förutse eller styra allt!

Väl mött till ett nytt biodlingsår 2019!

pierre.atterling@bioblarna.se

lennart.johansson@bioblarna.se

Vi behöver fler drottningodlare

Vi vill ta tillvara på den kunskap som idag finns i landets drottningodlarföreningar och hos enskilda erfarna drottningodlare och sprida den vidare, säger Pierre Atterling, ordförande i kommittén för biavel och bihälsa.

Inom kommittén har vi varit överens om att vi börjar med ett seminarium. Här kommer personer som är välrenommerade drottningodlare samt personer från avelsgrupper att prata om hur just de bedriver sin verksamhet inom Biavel. Seminariet ska ses som ett sätt att locka personer som ser detta intressant och som vill gå vidare och fördjupa sina kunskaper. Naturligtvis måste detta sedan följas upp med fler möten och utbildningar. Ett seminarium räcker inte!

Vi har planerat att hålla två seminarier,

ett i **Alvesta** och ett i **Hallsberg**.

I Hallsberg träffas vi den 23 februari, kl 10.00–16.00. Fika från 09.30. Plats i Hallsberg: Församlingsgården, Kyrkogatan 1.

I Alvesta den 16 mars, kl 10.00–16.00. Fika från 09.30. Plats i Alvesta: Kyrkans hus, Prästgårdsvägen 6.

Platserna är begränsade och vi vänder oss i första hand till dig som hållit på med drottningodling några år och vill fördjupa dig i ämnet.

Finner du detta intressant, anmäl dig på mail till: seminarie@telia.com.

Glöm inte ange ditt namn, adress, mail, telefon nr och i vilken ort du vill delta. **Anmälan är bindande** och kostar 350:–. Då ingår fika, mat och kostnad för föreläsare. Resor bekostar ni själva. Är du allergisk mot någon mat så meddela detta.

Kommittén genomför seminarierna i samarbete med VSH projektet.

Anmälan senast **30 januari 2019**.

Betalning sätts in på till Handelsbanks konto nr clearing 6683 konto 167 842 021

Välkommen!

PIERRE ATTERLING

ordförande i kommittén för biavel och bihälsa

Utbildning både för nya och erfarna biodlare

– Jag konstaterar att utbildningsbehovet är stort och efterfrågan på utbildning inom biodling ökar på de flesta håll i landet. Det är av största vikt att Bioblarna är med och svarar upp på det behovet.

Jag vill börja med att rikta ett stort tack till distriktens utbildningsansvariga, som genom sina svar gett mig ett bra underlag för hur vi ska gå vidare på utbildningssidan. 24 av 25 distrikt har svarat.

Den 13 november träffade jag utbildningsrådet, som består av Monica Sellling, Karin Persson, Jonas Eriksson från förbundet och Lars-Göran Abrahamsson från Studieförbundet Vuxenskolan. På mötet gick vi igenom svaren vi fått från de utbildningsansvariga i distrikten.

Det som mest efterfrågas är fortsättningsutbildningar för andra och tredje året som biodlare. Viktigt för att vi ska fortsätta att utvecklas inom biodling.

Här tror jag också att det är av största vikt att det finns mentorer i föreningarna, som kan stötta i utvecklingen.

Om ni har frågor om mentorskap och hur det kan gå till finns det underlag som Växjöortens biodlarförening har tagit fram för sin förening. Kontakta mig eller Lars-Göran Abrahamsson (SV i Växjö) för att ta del av vad mentorskap innebär.

Drottningodling kommer också högt upp på listan av utbildningsbehov, och här finns material att beställa via Bioblarna som heter "Drottningodling steg för steg" med tillhörande bildmaterial.

Behovet av cirkelledarutbildning är också stort eftersom fler vill bli biodlare. Många föreningar har svårt med resurser för detta, men jag är övertygad om att det finns cirkelledarkandidater till det. För utbildning av cirkelledare kan vi få hjälp av Studieförbundet Vuxenskolan.

Framöver kommer jag skapa en kurskatalog, liknande den som finns i

Bitidningen på hemsidan under rubriken "Utbildning". Detta för att grannföreningar och kanske även distrikt ska kunna anmäla sig till kurser hos varandra.

Intresset för biodling finns också från skolvärlden, allt från lågstadiet till gymnasiet, därför är det viktigt att vi tar fram ett material även för dem.

En annan del som efterfrågas är föreningsteknik, alltså hur ska en förening fungera? Allt från roller, hur man genomför möten och vikten av att hålla sig till stadgarna.

Utbildningen "Godkänd biodlare" har också efterfrågats, men den ligger på is i väntan på Jordbruksverkets nya regler.

Ett stort önskemål om ett material i bihälsa har också framkommit. Jag tar det högt upp på min prioriteringslista.

Jag kommer fortsättningsvis att skriva om utbildningsläget i Bitidningen för att hålla er informerade. Hör gärna av er till mig om ni har synpunkter och idéer på utbildningssidan.

LENNART JOHANSSON

Bilderna hämtade från Oddie et al. 2018 visar a) översidan av ett återförslutet cellock, b) undersidan av ett cellock med ett mörkare, mat-tare område där ett bi har tuggat igenom och sedan återförslutit. För jämförelse, c) ett cellock som inte har öppnats.

Öppna och stäng: återförsegling av yngelceller för minskad varroareproduktion

AV MELISSA ODDIE
ÖVERSÄTTNING EVA FORSGREN

I nuläget vet vi att den här egenskapen är vanlig hos naturligt anpassade honungsbin och att det minskar varroakvalstrets reproduktion. Hur detta på bästa sätt ska användas inom biodlingen är något vi försöker ta reda på.

Vad innebär återförsegling av yngelceller eller "recapping behavior"?

Bins återförsegling av yngelceller går till så att de täcker av eller tar bort locket på vissa celler som innehåller puppor. Bina rensar dock inte ut puppan utan återförseglar/sätter på ett nytt lock på cellen (Se bilden: a och b är över- respektive undersida av ett cellock från en återförseglad cell, bild c visar undersidan av ett normalt cellock). Den här egenskapen eller beteendet har rapporterats från flera populationer av honungsbin i Europa, Afrika och Nordamerika. Det finns många orsaker till att ambin öppnar yngelceller i förtid. Om någonting är galet med larven eller puppan i cellen måste bina undersöka den för att i tid kunna rensa ut sjukt yngel för att t.ex. förebygga att sjukdom sprids. I de fall när puppan i den undersökta cellen inte innebär något hot mot det övriga ynglet kan cellen återförseglas och puppan fortsätta att utvecklas till ett vuxet bi. Tidigare studier har visat att återförsegling är vanligare i celler med angrepp av vaxmott eller varroakvalster. Dessutom vet vi att bin från de varroaresistenta bisamhällen som undersökts är mer benägna att återförsluta "problemceller". Vi vet att också att var-

MELISSA ODDIE

Jag heter Melissa och jag har nyligen påbörjat en tjänst som post-doktor i honungsbiforskargruppen vid SLU.

Jag har tidigare, bland annat, studerat en population av honungsbin i Norge som överlever utan bekämpning mot varroakvalster och som uppvisar ett påfallande högt hygieniskt beteende i form av återförsegling (på engelska "recapping"), ett hygieniskt beteende riktat mot varroakvalstret (Oddie et al. 2017). Jag är mycket intresserad av att studera hur det här beteendet fungerar och hur det påverkar överlevnaden hos kvalster-resistenta bin.

Under min tid på SLU vill jag, tillsammans med Barbara Locke, utforska och definiera återförseglingsbeteendet i den kvalsterresistenta population av bin som finns på Gotland. Jag planerar också att jämföra detta specifika beteende hos Gotlandsbina med andra kvalsterresistenta bin i södra Frankrike. Målet är att jag ska kunna identifiera eventuella skillnader i beteende och beskriva dessa bins egenskaper.

roakvalster är väldigt känsliga för förändringar i temperatur och luftfuktighet under sin reproduktion inuti yngelcellen och att den unga kvalsteravkomman fort dör utanför den täckta cellen. Därför är det mycket troligt att återförslutningsbeteendet har utvecklats för att minska kvalstrets reproduktion och mängden kvalster i bisamhället. Så vitt vi vet så sker detta också till en mycket liten kostnad för bisamhället eftersom det angripna ynglet inte avlägsnas och förstörs utan kan fortsätta att utvecklas till vuxna individer.

Är återförslutning av celler ett effektivt sätt att kontrollera varroakvalster?

Vi vet nu att återförslutning av yngelceller är en mycket vanlig egenskap hos naturligt anpassade honungsbin som överlever utan biodlarens varroabekämpning (Oddie et al. 2018). En nygjord forskningsstudie visade att i sådana populationer av bin är återförseglingsbeteendet riktat mot yngelceller angripna av varroa. Som en del av samma studie gjordes också experiment där cellocken avlägsnades och återförslöts vilket resulterade i att kvalstren var mindre framgångsrika i att producera avkomma.

Det är fortfarande oklart hur effektivt återförslutningsbeteendet är för att bekämpa varroa, men det är något jag hoppas hitta svar på. Det finns ett antal potentiella egenskaper som alla bidrar till honungsbins motståndskraft mot varroa, och det går sannolikt inte att peka ut en enda egenskap som fungerar i alla populationer av honungsbin. I mitt arbete på SLU kommer jag att fortsätta att undersöka hur viktigt återförslutningsbeteendet är för att kontrollera varroamängden i bisamhället och värdera det i samband med framtida avelsarbete.

Referenser/ytterligare läsning

Oddie, M. A., Dahle, B., & Neumann, P. (2017). Norwegian honey bees surviving Varroa destructor mite infestations by means of natural selection. *PeerJ*, 5, e3956.

Oddie, M. A. Y. et al. (2018). Rapid parallel evolution overcomes global honey bee parasite. *Scientific Reports*, 8.

Välkommen till Apiscandia i Göteborg 8–10 februari 2019!

Bodlingsföretagarna har i samarbete med Jordbruksverket, Svenska Bin, SLU, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Lantmännen, Sveriges Frö- och Oljeväxtodlare (SFO) nöjet att inbjuda till Apiscandia-kongressen på Clarion Hotel Post i Göteborg 8–10 februari 2019.

Fredag 8/2* har Jordbruksverket ett heldagsprogram om sin verksamhet i bifrågor; NP-program, Biregister, EU-stöd m.m. Parallellt har också LRF / Lantmännen / SFO heldagsutbildning för lantbrukare/medlemmar i pollineringsfrågor på fredagen med avslutande paneldebatt mellan EU-parlamentariker, organisationsföreträdare, Palle Borgström, politiker m.fl.

På lördag 9/2 och söndag 10/2 är det tre paralleller som är helt inriktade på biodling. En avancerad och en lite mer praktisk del riktad till biodlare med många namnkunniga föreläsare som t.ex. Kefuss, Engelsdorp, samt ett stort antal föreläsare från Sverige, Norge och Danmark. Den tredje delen riktar sig till allmänheten / ”wannabees” i regi av Svenska Bin och innehåller bl.a. apiterapi och matlagning. Utställning av redskap m.m. pågår 8–10/2.

*Separata inbjudningar till fredagen skickas ut av respektive företrädare.

Arrangör:

Bodlingsföretagarna

I samarbete med:

Vill ni boka utställningsplats?
[yngve.kihlberg@agrobi.se](mailto: yngve.kihlberg@agrobi.se)

Komplett program på
www.apiscandia.se

Vi har tagit fram ett antal paket där ni ser alla priser:

Bokningspaket 1

FREDAG-SÖNDAG

Paketet innehåller förutom boende och tillträde till samtliga föreläsningar:

Fredag: Förmiddagskaffe, mingellunch, eftermiddagsfika.

Lördag: Frukostbuffé, förmiddagskaffe, mingellunch, eftermiddagskaffe, 3-rätters konferensmiddag.

Söndag: Frukostbuffé, förmiddagskaffe, mingellunch.

Del i dubbelrum: 4200 SEK

Enkelrum: 5200 SEK

Bokningspaket 2

FREDAG-LÖRDAG

Paketet innehåller förutom boende och tillträde till samtliga föreläsningar under fredag och lördag:

Fredag: Förmiddagskaffe, mingellunch, eftermiddagsfika.

Lördag: Frukostbuffé, förmiddagskaffe, mingellunch, eftermiddagskaffe.

Del i dubbelrum: 2400 SEK

Enkelrum: 3100 SEK

Bokningspaket 3

LÖRDAG-SÖNDAG

Paketet innehåller förutom boende och tillträde till samtliga föreläsningar under lördag och söndag:

Lördag: Förmiddagskaffe, mingellunch, eftermiddagskaffe, 3-rätters konferensmiddag.

Söndag: Frukostbuffé, förmiddagskaffe, mingellunch.

Del i dubbelrum: 3000 SEK

Enkelrum: 3700 SEK

Bokningspaket 4

FREDAG-SÖNDAG

Paketet innehåller förutom tillträde till samtliga föreläsningar:

Fredag: Förmiddagskaffe, mingellunch, eftermiddagsfika.

Lördag: Förmiddagskaffe, mingellunch, eftermiddagskaffe.

Söndag: Förmiddagskaffe och mingellunch.

Pris: 1100 SEK

Bokningspaket 5

FREDAG

Paketet innehåller förutom tillträde till samtliga föreläsningar under fredag:

Förmiddagskaffe, mingellunch, eftermiddagsfika.

Pris: 400 SEK

Bokningspaket 6

LÖRDAG

Paketet innehåller förutom tillträde till samtliga föreläsningar under lördag:

Förmiddagskaffe, mingellunch, eftermiddagsfika.

Pris: 600 SEK

Bokningspaket 7

SÖNDAG

Paketet innehåller förutom tillträde till samtliga föreläsningar under söndag:

Förmiddagskaffe, mingellunch.

Pris: 500 SEK

Entrébiljett

Fredag: Fri entré

Lördag: 100 SEK

Söndag: 100 SEK

Några av föreläsarna på Apiscandia 2019:

John Kefuss

Amerikansk-fransk biodlare som vägrar kallar sig forskare men var en bland de första som selekterade för resistens mot varroa. Pappa till Bond-bina. Ingen bekämpning av varroa utom urval och myntade devisen "Using chemicals is caveman beekeeping."

Dennis van Engelsdorp

Amerikansk forskare och doktor på University of Maryland med inriktning på bihälsa hos pollinatörer. Ansvarede bl.a. för FN:s uppdrag om biöden i USA.

Dr Stefan Stangaciu

Europas stora apiterapiexpert. Han driver en distansutbildning i apiterapi och en klinik för utbildning och behandling i Rumänien. Han ger oss en introduktion till apiterapi och delar med sig av sina tankar kring hur man kan öka värdet i biprodukter.

Läs mer och anmäl er på www.apiscandia.se

APISCANDIA
GÖTEBORG 2019

NYA REGLER

Den 1 januari 2019 börjar Jordbruksverkets föreskrifter om kontroll av amerikansk yngelröta, varroakvalster och trakékvalster att gälla.

I en serie artiklar berättar vi vad reglerna innebär, vad som är ändrat och vad alla biodlare måste veta.

Jordbruksverket: Nya regler för kontroll av yngelröta och varroa

Sedan 1974 är det fyra regler som alla biodlare måste känna till. Våra föreskrifter påverkar inte biodlarnas skyldighet att följa dessa regler.

1: En biodlare ska anmäla till länsstyrelsen var bisamhällen är stadigvarande uppställda. Uppgifterna behövs för att vi ska kunna upprätthålla ett gott smittskydd. Sju länsstyrelser koordinerar bitillsynen i Sverige. Fråga din länsstyrelse vart du ska skicka din anmälan. Anmäl via länsstyrelsens webbformulär eller genom att skicka in en blankett.

2: Om du misstänker att dina bisamhällen kan ha amerikansk yngelröta, varroakvalster eller trakékvalster ska du anmäla det till en tillsynsman. Kontakta alltid din tillsynsman om du tror att dina bin är sjuka, oavsett sjukdom. Bitillsynen kostar dig inte något. Du hittar kontaktuppgifter till tillsynsmannen på länsstyrelsens webbsida.

3: Du är skyldig att förvara sådant material som kan sprida smitta så att levande bin inte kommer åt det. Exempel på detta kan vara begagnade bibostäder som det inte längre bor ett bisamhälle i, men där det finns vaxkakor som kan innehålla sporer av amerikansk yngelröta.

4: Vill du flytta levande bin, utbyggda vaxkakor, vaxavfall, begagnade bibostäder eller begagnade biodlingsredskap måste du ta reda på om flytten i så fall sker ut ur ett område som är förklarat

NYA KRAV FÖR ALLA ODLARE

Som biodlare ska du:

- Anmäla till länsstyrelsen var dina bisamhällen är uppställda,
- anmäla till tillsynsman eller länsstyrelse om du misstänker att dina bin är sjuka,
- förvara vax, honung och begagnad utrustning så att bin inte kommer åt det, samt,
- be om tillstånd från tillsynsman om du vill flytta bin, vax, bikupor m.m. ut från ett område som är förklarat som smittat eller misstänkt för smitta.

som smittat avseende amerikansk yngelröta, varroakvalster eller trakékvalster. Om så är fallet måste du ha tillstånd från tillsynsman. Beslut som smittförklaring finns på Jordbruksverkets webbsida. Under tiden den 1 oktober- den 31 mars får du skicka vaxkakor och avfall av sådana för omsmältning utan tillstånd av tillsynsman.

På Jordbruksverkets webbsida www.jordbruksverket.se hittar du mer information om regler för kontroll av bisjukdomar. Under fliken Olika slags djur väljer du "bin och humlor" och där hittar du alla reglerna.

Vi fick en del frågor under vår remiss. Vi presenterar några av dem och svaren i varje artikel.

Varför ändra i reglerna nu när det börjar gälla nya EU-regler 2021?

Flera av ändringarna påverkas inte av den nya djurhälsoförordningen, som träder i kraft den 21 april 2021. Andra ändringar är i linje med djurhälsoförordningen. Genom att vi anpassar våra regler stegvis kan vi utvärdera dem innan vi måste anpassa oss till EU:s regler år 2021.

När smittförklaring på församlingsnivå upphör försvinner kravet på undersökning innan man flyttar ut ur församlingen. Ökar inte smittrisken då?

Vi vill ha en mer dynamisk och effektiv smittförklaring än idag och att bitillsynen kommer till bättre användning där den behövs än vad som är fallet idag.

Smittförklaring på församlingsnivå är inte anpassat till hur sjukdomar och kvalster sprider sig. Dessutom har det varit ovanligt att smittförklaringar hävs. Det finns församlingar som har varit smittförklarade i decennier oavsett om det har varit utbrott i dem eller inte. Då är det olämpligt att kräva undersökning innan flytt. Samtidigt effektiviserar vi arbetet med smittspårning genom att en tillsynsman kan undersöka kontaktbigårdar, samt vid utredning av amerikansk yngelröta använda prov på bin istället för prov taget på vaxkaka med täckt yngel. På så vis bedömer vi att vi snabbare får kontroll på de utbrott som kommer.

JACKIS LANNEK
Jordbruksverket

På nästa uppslag kommenterar förbundsstyrelsen och föreningen Munka Ljungby de nya reglerna.

Av Biodlare För Biodlare

Vinterrabatten

Den årliga vinterrabatten är här!
10 % på alla delar till Nackakupan!
Erbjudandet gäller 1/12-18 - 31/1-19
Utleverans kommer att ske senast 15/3-19

LP:s Biodling AB

Vi köper gärna din honung och ditt vax!
Hör av dig till oss för bästa pris på honung & vax.
shop@lpsbiodling.se eller 0533-631 11

Nybörjarpaket

I vår webbshop hittar du många fina erbjudanden på nybörjarpaket

Vi önskar er alla en riktigt god jul & gott nytt år!

Ett stort tack till alla våra kunder för ännu ett år!

swienty
for better honey

Vi finns på Facebook & Instagram
www.facebook.com/lpsbiodling
www.instagram.com/lpsbiodling

Anmäl dig till vårt nyhetsbrev på www.lpsbiodling.se för att ta del av nyheter och erbjudanden!

Besök vår webbshop: www.lpsbiodling.se

Töreבודה Vax

Hos oss kan du
välja cellstorlekar
4,9 5,1 och 5,3 mm
och drönarvax

Ange cellstorlek vid beställning!
Saknas uppgift levereras 5,1 mm.

Vi rensar varje parti för sig

Märk med namn, adress, tel nr och kolliantal. Ska vi kassera några ramar efter rensningen? Skriv "eldas" på kollit.

Särbehandling

Många biodlare vill ej ha Apistan eller thymolrester (t.ex. från Apiguard) i sitt vax. Därför särbehandlar vi ditt vax om du skriver ett intyg med namn, adress och tel nr och märker dina kollin med "SÄRBEHANDLAS".

Öppet: Mån-fre 9-16
Lunchstängt 12.30-13.30

Inlämning av
ramar och vax
1 okt - 31 mars

Vaxet ursmält, ramen desinficerad

Vi har även FÖRENINGSPRIS på vaxhantering

Våra återförsäljare
och depåer hittar du på
www.biredskapsfabriken.se

VAX KÖPES!

Tänk på att ta
vara på vaxet!

KRAV-godkänt
renseri

Allt för biodlaren
Stor som liten

MS Biredskapsfabriken AB

Töreבודה

info@biredskapsfabriken.se

Sedan 1941

www.biredskapsfabriken.se

”Att modernisera och förändra regelverket kontinuerligt är bra utifrån ny kunskap och nya förutsättningar, men det finns också bitar i det nya regelverket som vi som remissinstans är kritiska till.”

Det skriver Björn Dahlbäck, ledamot i förbundsstyrelsen angående Jordbruksverkets nya föreskrifter av amerikansk yngelröta, varroakvalster och trakékvalster.

Nya regler ställer större krav på Sveriges biodlare

Biodlarna (SBR) har som remissinstans lämnat synpunkter på innehållet.

Det finns flera ändringar som kommer att upplevas som förbättringar och förenklingar med de nya reglerna.

- Det underlättar för företag att vara godkänd biodlare.
- Underlättar skörd av honung från smittade bisamhällen under vissa förutsättningar.
- Vissa flyttar av smittade samhällen och kupdelar direkt till destruktions blir enklare.
- Jordbruksverket för också in samlingsprov i föreskrifterna och regler runt dessa i smittkontrollen.

Biodlarna delar Jordbruksverkets syn att hanteringen av smittade och icke smittade områden av Amerikansk yngelröta ska vara mer dynamisk. Det åter-

står att se hur Jordbruksverket kommer att tillämpa de nya skydds och övervakningsområdena. Samtidigt överger flera Länsstyrelser de gamla församlingsgränserna som distrikt och använder istället kommuner som område för bitillsyn.

Vad konsekvenserna blir av att delar eller stora delar av Sverige kommer att sakna restriktioner mot flytt av bisamhällen kan vi idag inte överblicka. I de nya reglerna underlättas flyttning från smittfria områden. Ingen utom ägaren känner till om ett flyttat samhälle kommer från smittfri eller smittat område. Vi vet att det under de senaste 10 åren i genomsnitt varit ca 70 bigårdar årligen med utbrott av Amerikansk Yngelröta. Här kommer vi i SBR fortsätta följa utvecklingen.

När områden kommer att gå in och ut ur, beslutad skyddsklassning, ställer det samtidigt större krav på länsstyrelserna och Bitillsynsmännen att hålla sig uppdaterade om skydds- och övervakningsom-

De nya reglerna kan innebära en kostnadsökning

råden. Det behövs förbättrade tekniska lösningar för att lämna korrekta svar till den enskilda biodlaren om dennes bigård befinner sig inom eller utom skydds- och övervakningsområden. Det måste vara lätt att göra rätt, även för de biodlare som inte är uppkopplade.

Några av ändringarna har vi svårt att överblicka eftersom tolkningarna och tillämpningarna av dessa inte är helt klarlagda ännu. Där hoppas vi att Jordbruksverket lyssnat på de remissinstanser som lämnade synpunkter, bland annat vi i SBR.

Andra delar av ändringarna i föreskriften är SBR direkt kritiska till. Särskilt den överväldning av kostnader för bihållsa som drabbar den enskilda biodlaren, till följd av de ändringar som Jordbruksverket gör genom ändringarna. Vi tänker primärt på de besiktningar som idag sker kostnadsfritt i samband med flytt av bin för parning, vandring eller försäljning. Där Jordbruksverket nu lägger kostanden

på tusentals kronor för en biodlare, menar Björn Dahlbäck.

för samlingsprov på biodlaren. Detta kan betyda tusentals kronor för en enskild biodlare i ökade kostnader om man behöver ta flera prov. Jordbruksverkets kostnader för bitillsynen är knappt 4 miljoner årligen. En struntsumma ställt mot de ekosystemtjänster som våra bin årligen bidrar med genom bland annat pollinering.

Jordbruksverket själva uppskattade 2009 det värdet till mellan 189 och 325 miljoner kronor årligen, idag betydligt större.

Utifrån detta tycker vi att det är rimligt att biodlarna får ta del av jordbruksverkets besparingar för minskad bitillsyn. Vår uppfattning är att den enskilda biodlaren även i fortsättningen ska ha möjlighet till kostnadsfri bihälsoundersökning.

Tidigare var det en bitillsynsman som oftast upptäckte och konstaterade amerikansk yngelröta. I framtiden får biodlaren kanske svaret i ett mejl från ett laboratorium.

Vi får hoppas att inte någon oförsäk-

rad biodlare struntar i att kontakta bitillsynsmanen, och istället själv vidtar olika åtgärder för att slippa förinta sina samhällen.

Vad gör SBR framöver i dessa frågor?

Jordbruksverket är själva inte helt nöjda med dagens bilagstiftning. Även Biodlarna (SBR) ser behov av omfattande ändringar av Bisjukdomslagen och Bisjukdomsförordningen som båda är från 1974. Vi kommer att väcka frågan om en större översyn av bilagstiftningen, bihälsa, biregister, ersättningsfrågor för förintade eller av rovdjur förstörda samhällen och märkning av bikupor, mm. Biodlingen bedrivs på ett annat sätt idag än när lagstiftningen skedde. Förutsättningarna med sjukdomar och skadegörare är också ändrat. Biodlarna idag har också andra kvalifikationer än när lagen skrevs.

Ni som har åsikter runt detta är välkomna att höra av er till mig på min mejl.

BJÖRN DAHLBÄCK
Ledamot i förbundsstyrelsen

Förening framför sin besvikelse till generaldirektören

I ett brev till Jordbruksverkets generaldirektör, Christina Nordin framför biodlarföreningen Munka Ljungby sina åsikter om de nya reglerna för bitillsyn.

Undertecknad förening har vid föreningens årsmöte diskuterat de nya reglerna för bitillsyn som Jordbruksverket aviserat ska träda ikraft den 1 januari 2019. Mötet beslutade att tillskriva er i ärendet som framför följande:

Det är med stor besvikelse vi konstaterar att ni inte hörsammat det råd, som så gott samtliga biodlarorganisationer har lämnat er som remissvar inför planerna för ändringarna i regelverket för bitillsyn.

Dessa nya regler kommer naturligtvis att göra det enklare för biodlare att flytta bisamhällen, i det närmast, helt fritt inom landet. Kanske är det precis det som regeländringarna avser: att, som ett plåster på såret, underlätta flytt av honungsbin för pollinering i ett sterilt, monokulturer jordbruk.

Kanske är det i besparingssyfte eller en kombination av båda. Oavsett vilket, tro vi att detta "moderniserade" regelverk oundvikligen kommer att utgöra en väldigt stor risk för ytterligare sjukdomsspridning bland såväl de tama bisamhällena som de vilda pollinerarna. Att tro annat är lika nativt som ansvarslost.

Munka Ljungby Biodlarförening
e.u, Thord Kristiansen, sekreterare

Viktigt att vax analyseras för tillsatser och restsubstanser

Sedan slutet av 1990-talet har det inom ramen för Nationella honungsprogrammet varje år samlats in ett antal vaxprover för analys.

Fram till för ett par år sedan analyserades proverna främst för restsubstanser. Men eftersom det från olika håll rapporterats om problem med kakfall, har flertalet av de prover som samlats in de senaste åren analyserats för förfalskning.

Den naturliga halten av kolväten i bivax ligger på cirka 14,5 procent. I mellanväggar som köpts hos webshoppen Wish och i mellanväggar som köpts hos en mindre biredskapshandlare påvisades en mycket högre andel kolväten, vilket betyder att det blandats in paraffin i vaxet. Jag har skrivit om resultaten av dessa analyser i Bitidningen nr 9 2017 s 27 och nr 1 2018 s 26.

Utöver de ovannämnda proverna av mellanväggar har det under 2017 och 2018 gjorts analys av 15 prover mellanväggar som tillverkats av svenskt vax. Förutom i ett prov (där halten som påvisades var 17,3 procent) har halten av kolväten i dessa prover legat mellan 14,3 procent och 16,6 procent. Halter av kolväten på några få procentpoäng över vad som är normalt utgör inget problem för bisamhällena.

Men det faktum att det i några prover påvisats halter över 16 procent tyder på att det har kommit in vax med högra halter av kolväten i det svenska vaxkretsloppet.

För att undvika ytterligare ökning av kolvätehalten i vax som används vid tillverkning av mellanväggar, är det viktigt att det görs analyser av vaxet innan det eventuellt tas in i landet.

Några av de svenska tillverkare av mellanväggar har sedan några år tillbaka sett till att analyser görs, och när analyserna har visat förhöjda halter av kolväten, har de inte tagit in vaxet.”

Nästan 250 vaxprover har sedan 1998 analyserats för restsubstanser av framförallt medel som används mot varroakvalster. Men en del prover har även analyserats för paradiklorbenzen, ett medel som tidigare rekommenderats mot angrepp av vaxmallarver.

Den substans som oftast påvisats i de analyserade proverna är tau-fluvalinat (aktiv substans i Apistan). Det rör sig om nästan 100 positiva prover (dvs. prover där substansen påvisats). Andelen positiva prover och även halterna i proverna var högst under den första tioårsperioden från 1998. Sedan har det skett en minskning, vilket sannolikt beror på att Apistan inte längre används i så stor omfattning. Anledningen till detta är att kvaliteten på många ställen i landet numera är resistent mot tau-fluvalinat.

Tymol, en substans som också används för bekämpning av varroa, har påvisats i cirka 20 av de prover av svenska vaxmellanväggar som under årens lopp analyserats för restsubstanser.

I de flesta fall rör det sig om relativt låga halter, men det finns prover av mellanväggar som innehållit från cirka 25 till cirka 50 mg/kg vax. I utbyggda vaxkalkor har det påvisats halter på upp till nästan 270 mg/kg. Behandling med tymol i bisamhällen ger, som analyserna tydligt visar, rester i vaxet. Att så är fallet har analyser i bland annat Schweiz och Tyskland också visat. T.ex. innehöll 26,1 procent och 22 procent av de tyska vaxpro-

verna som 2016 respektive 2017 analyserades vid biinstitutet i Hohenheim, tymol i påvisbara mängder.

Visserligen beter tymol sig annorlunda i vax än vad tau-fluvalinat gör. Det senare försvinner inte ur vaxet, utan det är enbart genom utspädning (dvs. genom tillförsel av vax som inte innehåller tau-fluvalinat) att halterna minskar.

Tymol däremot kan avdunsta från vaxet. I vilken mån det gör det och hur snabbt det sker beror på hur vaxet förvaras. Figuren till höger visar resultaten från en studie som gjorts av Bogdanov m.fl. i Schweiz.

Under de flesta åren sedan projekt om vaxanalyser påbörjades, är det SBR som varit projektägare och jag som varit ansvarig för att genomföra projektet.

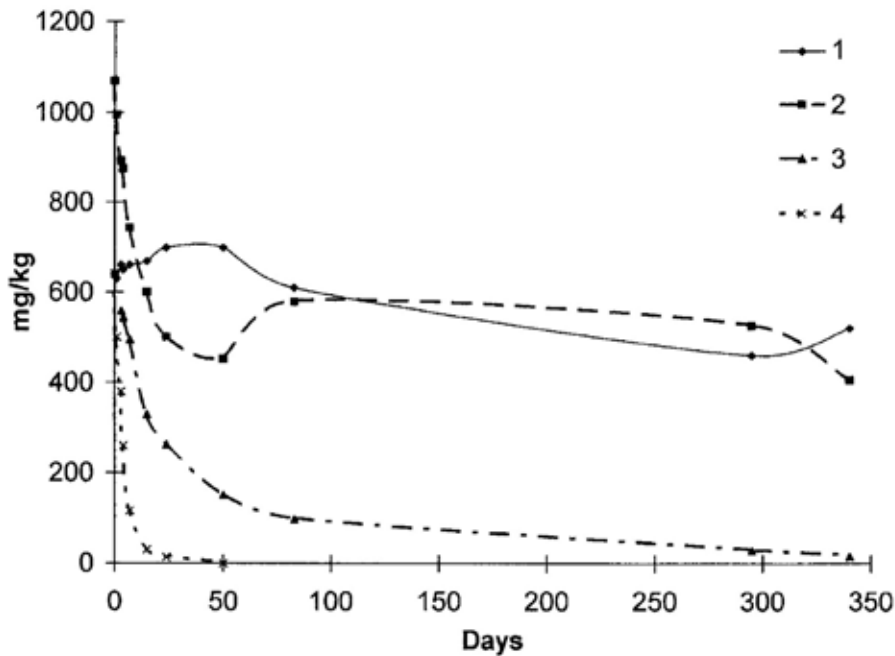
I och med att jag numera är anställd hos Jordbruksverket kommer jag inte längre ha hand om projektet för SBR:s räkning, utan det är Karina Karlsson som under 2019 kommer ha det. Men förutom att SBR fått medel från Nationella honungsprogrammet för analyser av vax har Honungsringen också fått det.

Jag har blivit tillfrågad av Honungsringen att hjälpa till med dess projekt om vax, och för säkra att medlen som beviljats till vaxanalyser kommer användas på bästa sättet, har vi naturligtvis tänkt samarbeta med varandra.

Under de kommande månaderna är det Karinas och min avsikt att få in ett antal vaxprover för analys, såväl avseende förfalskning som restsubstanser.

Ifall du misstänker att de mellanväggar du köpt kan vara gjort av förfalskat vax eller ifall du är intresserad av att få reda på om mellanväggarna innehåll-

Avdunstning av tymol från vaxkakor

Avdunstning av tymol under olika förhållanden. 1: Mellanväggar, förpackade i stängd pappkartong, 2: Yngelkakor, placerade i en Dadant yngellåda utan bin, 3: Mellanväggar, i ramar exponerade för luft. 4: Mellanväggar, placerade i en skattlåda med bin i kupa av schweizisk typ.

Days = dagar, mg/kg anger mängd tymol i milligram per kg vax. Bogdanov et al, 1998.

er rests substanser, så hör av dig till Karina. Hon kommer då ge information om bland annat mängd vax som behövs och vart vaxet ska skickas, samt vilka uppgifter om vaxet som vi vill ha in.

Den 8 februari kommer Jordbruksverket att vara värd för en konferens i Göteborg och den 8-10 februari kommer Apiscandia-kongressen att äga rum på samma ställe. Om du ska dit kan du ta med vaxprover och lämna dem till oss där.

Honungsringen, som arbetar med frågor kring honungskvalitet, skulle vid samma tillfälle också gärna få in ett antal honungsprover för analys.

Så om du ska till Göteborg för att delta i evenemangen 8-10 februari, ta då gärna

med en burk svensk honung. Det ska vara honung som finns att köpa i affär, den ska komma från länet där du bor, och burken ska innehålla minst 350 g, vara försedd med etikett och vara oöppnad.

Mer information om inlämning av vax- och honungsprover finns på Honungsringens webbplats, www.honungsringen.se.

PREBEN KRISTIANSEN
bihälsokonsulent

Referenser

Bogdanov, S., Imdorf, A., Kilchenmann, V. 1998, Residues in wax and honey after ApilifeVAR treatment, *Apidologie* 29 (1998), 513-524

Bericht der Landesanstalt für Bienenkunde der Universität Hohenheim für das Jahr 2017 (<https://bienenkunde.uni-hohenheim.de/jahresbericht>)

Agria avslutar sjukdomsförsäkring

Nytt EU-direktiv lägger hinder för försäkringslösningen för yngelröta.

Den 1 oktober 2018 infördes Försäkringsdistributionsdirektivet (Insurance Distribution Directive [IDD]) i Sverige genom en ny lag om försäkringsdistribution. Det ställer nya krav på hur försäkring kan erbjudas till kunderna. Efter flera decenniers samarbete kring bisjukdomsförsäkringen blir därmed säsongen 2018 den sista för den nuvarande försäkringen!

Hur IDD påverkar oss

Rent konkret definierar direktivet vilka aktiviteter som inkluderas i en försäkringsförmedling och ställer därefter upp de krav på dokumentation, kompetens, utbildning, uppföljning mm som omfattar förmedlingssituationen mot kund. Kraven som ställs vid köp av försäkring t.ex via en intresseorganisation är nu lika stora som vid köp av försäkring direkt via en anställd säljare på ett försäkringsbolag.

Efter en genomlysning av situationen ser vi därför inga möjligheter att fortsätta erbjuda försäkringen för amerikansk yngelröta i nuvarande form. Förutsättningar för fortsatt förmedling via Sveriges Biodlares Riksförbund eller för direktförsäljning hos Agria Djurförsäkring saknas för närvarande.

Vad IDD innebär

Primärt är syftet med IDD att harmonisera reglerna för försäkringsdistribution i EU. Och att samtidigt öka och förbättra kundskyddet oavsett distributionskanal, samt skapa en sund konkurrens.

IDD omfattar distribution av alla typer av försäkringar, såväl individuellt tecknade som gruppförsäkringar. Alla företag som bedriver försäkringsdistribution omfattas av IDD.

Tack alla kunder och tack kansliet för alla dessa år!

AGRIA DJURFÖRSÄKRING
RASMUS TROEDSON
säljchef Lantbruk

KONTAKTA KARINA

Biodlarna har beviljats medel från Nationella Honungsprogrammet för analys av ett antal vaxprov. Om du misstänker att du har vax med paraffinblandning kan du ta kontakt med Karina Karlsson, karina.karlsson@biodlarna.se, 0142-48 20 04.

Bitidningen i ny form

De senaste månaderna har jag tillsammans med Lena Grape Lilliehorn arbetat med den så kallade omgörningen av Bitidningen. Ett spännande arbete där vi i stort diskuterat format på tidningen, till små detaljer, som vilken form pricken ovanför i:e i Bitningen skulle ha.

En del ändringar är säkert inte ens märkbara, andra förändringar kanske är mer påtagliga. Om vi börjar bakifrån i händelsekedjan när man gör en tidning – tryckproduktionen. Tidningen trycks fortfarande på Lenanders tryckeri i Kalmar. Pappret är minst lika miljövänligt som tidigare, och faktiskt lite mer. Det är Svanenmärkt och också närproducerat med pappersmassa från Grycksbo i Dalarna. Formatet på tidningen är som ni ser lite lägre på höjden och lite bredare på bredden.

Om vi sedan går in i i tidningen och går över till själva tidningsmakeriet, redigeringen och tittar på sidorna, så har vi ändrat en del på layouten. Vi har bytt till en mer lättläst brödtext, typsnittet som vi använder heter Minion. Vi har också tagit bort färgbalkarna högst upp på sidorna, i det som på tidningsspråk kallas för huvudet. Detta för att göra tidningen mer luftig. Sammantaget gör detta att vi får utrymme för mer material. Både för text och för bilder.

Jag hoppas att ni Bitidningsläsare fortsätter att skriva mejl och brev till mig. En del av breven och bilderna ni skickar kan tänkas dyka upp här i tidningen.

Förutom det praktiska arbetet med att förnya utseendet på tidningen har jag också ägnat tid till att knyta upp fler skribenter att samarbeta med. Detta för att ni läsare ska få en så varierad tidning som möjligt.

En särskild krya på dig hälsning från mig till ordförande Monica Selling, och ett tack för att jag fick låna det här utrymmet i tidningen nu när din knäoperation sammanföll med deadline för denna krönika.

Välkomna till nya Bitidningen. Jag hoppas du gillar det du ser. God läsning.

MIA KARLSVÅRD
Redaktör Bitidningen
mia.karlsvard@biodlarna.se

Honung - ursprung och kvalité

Honungsringen bjuder in till en heldag där vi lär oss mer om honungens kvalité och egenskaper, oberoende kontroller genom certifiering och vaxets betydelse i honungsproduktionen.

Program

Vad är det i honungsburken?
Honungens smaker - Sensorik
Honungens smaker - Aromaanalys
Livsmedelskontroller
Certifiering
Bivax

Kursen kommer även att kunna följas på Studieförbundet Vuxenskolan's webb. Denna länk fås i samband med kallelsen.

Välkommen till en informativ och inspirerande dag!

Tid: Lördagen den 19 januari 2019
kl 10.00-17.00 (drop-in-fika från 9.30)
kursen startar kl 10.00 och slutar
17.00. Avbrott för lunch och em-fika

Lokal: Studieförbundet Vuxenskolan,
Centralgatan 3, Alvesta

Deltagaravgift på plats : 300 kr/delt
inkl fika/lunch/fika

Deltagaravgift via länk : 150 kr/länk

Anmälan: senast 2019-01-11 till
www.sv.se/kronoberg s k på Honung
eller arr.nr 31034 eller ring 0470-145
00. Meddela i samband med anmälan
om du önskar delta på plats och ev
matallergier eller om du önskar följa
kursen via länk.

Kallelse med faktura: skickas till an-
m lda deltagare via mejl.

F r mer information kontakta Lotta Fabricius Kristiansen,
lotta.fabricius@apinordica.se eller mobil 070 735 28 58.

DISTRIKT

Grändistrikt är välkomna

Kronobergs Biodlardistrikt Kallar valda ombud i lokalföreningarna till Årsmöte lör. 2 februari kl. 10.00. Fika serveras kl. 09.30.
Plats: Ingelstadsgymnasiet, Ingelstad.
Program: Efter årsmötesförhandlingarna serveras lunch och därefter talar Preben Kristiansen om aktuella bifrågor.
Dragning på lotteri.
Alla är varmt välkomna, endast ombuden har rösträtt.
Deltagande anmäls till johnnyxnas@live.com med namn och antal. Fika och lunch (200:-) betalas till bankgiro: 5846-0056
Meddela om särskild kost önskas.

Göteborgs- och Bohus läns Biodlardistrikt Kallar valda ombud i lokalföreningarna till årsmöte lördagen den 9 februari kl 10-12
Fika serveras kl 09.30.
Plats: Vasakyrkans församlingshem
Adress: Vasa Kyrkoplan 1, Göteborg
Alla intresserade är varmt välkomna, endast ombuden har rösträtt. Deltagande anmäls till anmalan.bidistrikt.gob@gmail.com eller till Maria Martinez-Karlsson 070-667 76 35. Reseersättning utgår till ombuden.
Parkeringsavgift får man betala själv.
ApiScandia Biodlarmässa pågår 8-10 februari på Clarion Hotel Post mitt i Göteborg alldeles bredvid Centralstationen.

Stockholms Läns Biodlardistrikt inbjuder till årsmöte och Öppet hus 9 februari 2019. Årsmötet börjar kl. 10.och följs av öppet hus.
Lokal Amorinasalen, Sollentuna bibliotek.
Program kommer att läggas ut på hemsidan.
Årets distriktsresa i Stockholms Läns Biodlardistrikt går till Baltikum. Vi avreser med båt på kvällen 25 april och kommer tillbaka på morgonen 28 april. Vi planerar besök hos biredskapsförsäljare, Lettlands biodlarmuseum, Meveda i Tartu Estland, ett mjöldbryggeri m.m. Vi räknar med att träffa någon biodlarförening och/eller biodlarorganisation.

Jönköpings biodlardistrikt inbjuder till årsmöte lördagen den 16 februari i Missionskyrkan, Mariagatan 33, Nässjö. Fika och mingel från 09.15. Förhandlingarna börjar kl 10. Och pågår som allra längst till kl 15. Avbrott för lunch. Valda ombud får särskild kallelse och övriga medlemmar är välkomna som observatörer. Alla måste anmäla sig senast 11 februari till 073 0341615, helst per SMS. Alla betalar 100:- för lunch. I samband med årsmötet förekommer även information om SBR:s verksamhet m.m.

Jönköpings biodlardistrikt arrangerar en studie-cirkel/fortsättningskurs i bihälsa. Under våren genomförs del B med de tre avslutande träffarna nr 4 (28/2 i Eksjö)), nr 5 (20/3 Jönköping) och nr 6 (25/4 i Gränna)). Alla deltagare måste ha boken "Sjukdomar, parasiter och skadegörare i bisamhället" skriven av Ingemar Fries och Preben Kristiansen. Anmälan till alla tre gångerna i del B görs senast den 24 feb till Sture Käll, sture.kall@telia.com eller 0738345016. Mer information finns på distriktets hemsida.

Skaraborgs Biodlardistrikt Kallar valda ombud i lokalföreningarna till årsmöte 2019-02-16 med start kl. 10.00.
Fika serveras kl. 09.30.
Plats: Sammlingslokalen Västerängs kolonistugeområde, Mariestad (intill Mariestads bf klubbstuga).

Östergötlands Biodlardistrikt Föreläsning med Martin Nehmann. Lördag 2 februari på Valla folkhögskola. I samarbete med Studie-förbundet Vuxenskolan. Tema paketbin, avläggare och övervintring. Kaffe från kl.9. Föreläsningen startar kl.10. Lunch 12-13. Avslut med frågestund 15-16. Kostnad 150 kr. Lunch o kaffe ingår. Anmälan senast fredag 25 jan. till Pentti Mäkilä, propam48@hotmail.com , 011-141904,070-3573209. Medlemskap i SBR krävs. Meddela specialkost el. allergi.
Begränsat antal platser.
Först till kvarn. Skicka gärna frågor i förväg till martin.nehmann@telia.com

FÖRENINGAR

Grannföreningar är välkomna

Kristianstadsbygdens Bf kallar till 2019 års första medlemsmöte, måndagen den 14 januari, kl. 18.30, plats för mötet är Hammars Skola i Kristianstad. Kvällens huvudämne gäller bland annat de nya reglerna om besiktning vid flytt av bisamhällen. Till detta har föreningen bjudit in Björn Dahlbäck från SBR som kommer att berätta och informera om detta.

Kristianstadsbygdens Bfs nästa medlemsmöte är tisdagen den 12 februari, kl. 18,30, plats för mötet är Hammars Skola i Kristianstad. Under kvällen ges allmän information och diskussioner inför kommande biår.
Extern föreläsare har föreningen ännu inte lyckats boka in.

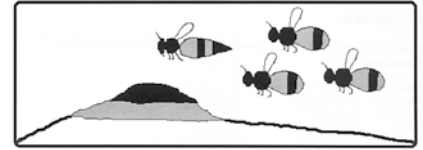
Kvällarna avslutas under trevligt samkväm med kaffe o kaka. Välkomna.
P.S! Har Du honung för bedömning tag då också med Honungsbedömningkort och Bihusesyn.
Besök föreningens hemsida på kristianstadsbygdens.bf.se alt. biodlarna.se

Riksförbundsmöte 2019 i Linköping

Riksförbundsmötet hålls på Frimurarhotellet i Linköping 6-7 april 2019.

Jul- och nyårsledigt på Biodlarnas expedition

I år har vi stängt expeditionen fr o m 21 december t o m 6 januari 2019.

SKARABORGS DROTTNINGODLARE

Skaraborgs Drottningodlareklubb
inbjuder till

ÅRSMÖTESFÖRHANDLINGAR
och föreläsning av
Richard Johansson om VSH-projekt.

torsdag 31 januari 2019 kl 19.00

i Mariestads BF:s föreningslokal,
Nykvarn 2, Mariestad

Medlemmar och intresserade hälsas välkomna!

Styrelsen.

VI MINNS

Hans Bolling
Mariestads Bf

Per-Eric Ödling
Örnsköldsviks Bf

Sune Ramberg
Älmhults Bf

Kjell-Åke Persson
Tomelilla Bf

Antal Kovac
Nordvästra Skånes Bf

Veronica Kovac
Nordvästra Skånes Bf

SÄLJES

Biredskap Freddy Duwe, Vårsta
Malmtorpsv. 19, 14771 Grödinge
070-5107054, info@freddyduwe.com
Öppettider se
www.freddyduwe.com

BI & BIODLINGSTILLBEHÖR

Smedgatan.1 Svedala
Öppet alla dagar i veckan
Ring oss mellan kl. 8.00-10.00 samma
dag ni tänker komma så att vi kan be-
stämna en tid som passar oss alla.
Se även vår hemsida för rabatter m.m.
www.bisvedala.se
0708-95 50 30 0708- 95 50 25

Biredskap Freddy Duwe, Vårsta
Malmtorpsv. 19, 14771 Grödinge
070-5107054, info@freddyduwe.com
Öppettider se
www.freddyduwe.com

Locksigill. Flera sorter,
enkelt att beställa, snabb leverans.
www.honungssigillet.se

Gratis honung! Om du tar hand om
våra 5-10 sh på Söderåsen i Skåne.
Läs mer:
www.gratis-honung.webnode.se

Kompl. oanv. kupor Dadant i trä,
ca 40 st. Även många trådade halvra-
mar, parningskupor i trä
mm material. Tel: 070-2286248"

<https://alltombiodling.se>
<https://alltomhonung.se>
<https://youtube.com/alltombiodling>
<https://instagram.com/alltombiodling>

BISAMHÄLLEN

Nordbisamhälle, önskas köpa 2019.
Lågnormal. Helst i Småland, sydväst.
Tel. 073-0708265

Biodlarnas hedersutmärkelse

• Biodlarna, SBR:s Heders-
utmärkelse tilldelas en med-
lem som på ett förtjänstfullt
sätt utfört förtroendeupp-
drag i förening, distrikt eller
förbund i minst 25 år.

• Utmärkelsen består av di-
plom och utdelning sker vid
en högtidlig ceremoni under
ett riksförbundsmöte, då he-
derspersonen även bjuds på
middag och övernattnings.

• Distrikt eller förening
hjälpes till med motivering
och förslag på diplomtext.

Den enskilde kan myck-
et väl påminna sin förening

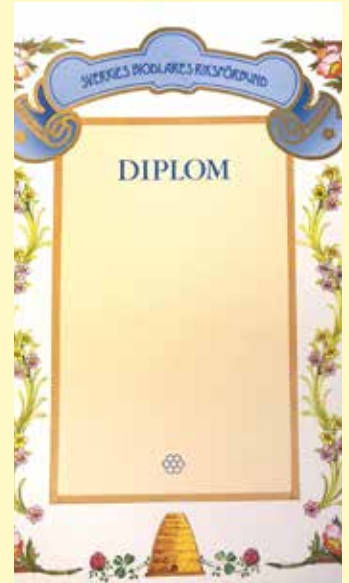
eller sitt distrikt om att man
uppfyller bestämmelsen för
SBR:s Hedersutmärkelse.

Någon i föreningen skriver
ned förtroendeuppdrag och
under vilka verksamhetsår-
som dessa har skett.

Ordföranden i föreningen
eller distriktet skriver under,
ger förslag på diplomtext
samt bifogar övriga "intres-
santa" uppgifter på den som
skall ha utmärkelsen och
skickar detta till kansliet i
Skänninge.

Senast 15 februari, 2019.

Kansliet

Nya priser i Bibutiken och för annonsplats i Bitidningen med start 2019

**Vi vill informera om att
prisjusteringar kommer
att ske from 1 januari
2019 när det gäller Bibuti-
ken och vid beställningar
av etiketter.**

Justeringarna görs för
täckta de kostnader förbundet

har för att tillhandahålla pro-
dukterna. Senast en prisjus-
tering gjordes var år 2015.
Även priserna för porto och
frakt kommer att justeras en-
ligt Postnords prislista.

Även priserna på annon-
ser justeras under detta år.

En prisjustering har ej gjorts
för att annonsera på över
tjugo år.

Vi när nu över 14 000 läsa-
re. Därmed är vår tidning ett
starkt forum för annonsering
tillika vår hemsida.

Kansliet

Vad gäller vid byte av lokalförening

Då det ofta blir problem
vid utbetalningarna av med-
lemsavgifter till distrikt och
föreningar när det gäller
medlemmar som under året
väljer att byta förening, har
nu förbundsstyrelsen beslu-
tat att:

Byte av förening får endast
ske inför årsaviseringsen. In-
formation om byte ska ske

till kansliet senast 30 septem-
ber, då föreningarna bryter
sitt medlemsår.

Man får istället vara s k
"vänmedlem" i den fören-
ing man vill byta till under
resterande del av året. Med-
lemskapet flyttas sedan över
i samband med årsavisering-
en.

ANETTE IREBRO,
Ekonomiansvarig

Lustgården
Fråga mig
(eller läs på vår hemsida)
om kraftfoder
varroabehandling
biodlarkläder
Kanske ses vi på
Åpiscandia?
Christer Ledel
Lustgårdens biodling
tel 0708-17 55 90
www.lustgarden.biz

Följ oss på Facebook och Instagram

Sök på Biodlarna

BIODLARNAS KONTAKT

Sveriges Biodlares Riksförbund är en politiskt, religiöst och etniskt obunden ideell organisation, som bygger på principen om frivilligt, individuellt medlemskap. SBR ska arbeta för att utveckla svensk biodling som näring och meningsfull fritidssysselsättning, sprida kunskap om biodling, honungens egenskaper och pollinerings betydelse.

FÖRBUNDEXPEDITIONEN

Borgmästaregatan 26, 59634 Skänninge
Tel: 0142-482000
Öppet: må-to: 08.00-16.00, fre: 08.00-12.00.
Lunchstängt 12.00 - 13.00.
Medlemsfrågor medlem@biodlarna.se
Adressändringar meddelas till medlem@biodlarna.se alt. 0142-482000.

Förbundschef

Jonas Eriksson, 0142-482001
E-post: jonas.eriksson@biodlarna.se

Förbundsadministratör (sjukskriven)

Maj-Britt Järnvall, 0142-482002
E-post: maj-britt.jarnvall@biodlarna.se

Vikarierande Förbundsadministratör

Madeleine Lindqvist, 0142-482009
E-post: madeleine.lindqvist@biodlarna.se

Ekonomiansvarig

Anette Irebro, 0142-482003
E-post: anette.irebro@biodlarna.se

Bankgiro: 512-7113 (medlemsavgifter).
Bankgiro: 413-6149 (övriga betalningar).
Plusgiro: 86 85-0 (övriga betalningar).

Utbildningsansvarig

Lennart Johansson, 0142-482010
E-post: lennart.johansson@biodlarna.se

BIHÅLSOKONSULENT

Preben Kristiansen, 036-158520
E-post: preben.kristiansen@jordbruksverket.se

REDAKTÖR

Mia Karlsvärd – mia.karlsvard@biodlarna.se
Borgmästaregatan 26, 596 34 Skänninge 0142-482006

Prenumeration på BITIDNINGEN

Tidningen är en medlemsförmån för medlemmar i Biodlarna. Du kan också prenumerera separat på Bitidningen. Du betalar då 500 kr för ett helår (inom Sverige) på pg 86 85-0 till SBR.

Artiklar och mötesnotiser till Bitidningen skickas till redaktörens adress. Författarna ansvarar för innehållet i sina artiklar, som ej behöver återge redaktionens eller förbundets mening. Ett år efter utgivning av den tryckta tidningen läggs denna ut på SBR:s hemsida biodlarna.se

Annonser till BITIDNINGEN

Till Bitidningens redaktör. Se adresser och telefon och e-post härintill. Annonspriser se information här nedan.

Manusstopp den första i månaden, en månad före utgivningsdagen.

Är det något nummer av Bitidningen du inte fått? Kontakta SBR:s expedition, 0142-482000, sbr@biodlarna.se

Aktuella nr kan läsas via hemsidan.

Äldre BT kan laddas ner från hemsidan.

WEBBANSVARIG

Mia Karlsvärd, 0142-482006
E-post: mia.karlsvard@biodlarna.se

MODERATOR SBR:S FORUM

Bo Malmsten Tel 070-616 90 93
bo.malmsten@biodlarna.se

Webbplats: www.biodlarna.se

Biodlarnas BIBLIOTEK

Ultunabiblioteket, SLU, Box 7071,
75007 UPPSALA. Tel vx 018-671000.
Låneböcker beställs genom ditt lokala bibliotek.

FÖRBUNDSSTYRELSE

Förbundsordförande

Monica Selling,
Dale Prästgård 305, 47492 Ellös.
Tel 0142-48 20 08, 073-8458515
monica.selling@biodlarna.se

Vice förbundsordförande

Ingmar Wahlström,
Östra Karsbo 502, 37045 Fågelmara.
Tel 070-9929330.
ingmar.wahlstrom@biodlarna.se

Styrelseledamot: Lars Hellander,
Blackebergsgatan 10, 168 49 Bromma.
Tel 070-2163390.
lars.hellander@biodlarna.se

Styrelseledamot: Hanne Uddling,
Vansö Rosenborg, 64592 Strängnäs.
Tel 073-3341418
hanne.uddling@biodlarna.se

Styrelseledamot: Leo De Geer,
Krunegårdsvägen 123-14, 291 69 Fjälkinge.
Tel 0705-915 987
leo.degeer@biodlarna.se

Styrelseledamot: Pierre Atterling,
Kyrkofjäll 7, 47192 Klövedal. Tel 0706526346
pierre.atterling@biodlarna.se

Styrelseledamot: Bo Malmsten,
Åminne Sjömalmsvägen 23, 33191 Värnamo.
Tel 070-616 90 93
bo.malmsten@biodlarna.se

Styrelseledamot: Björn Dahlbäck,
Krögeravägen 8, 33153 Värnamo.
Tel 0760-35 66 46
bjorn.dahlback@biodlarna.se

Styrelseledamot: Therese Ekebratt,
Härbrevvägen 27, 89151 Örnsköldsvik.
Tel 070-828 03 59
therese.ekebratt@biodlarna.se

Omslagsbilden:

Sveriges biodlares riksförbund firar 100 år.
Foto: Pixabay

ANNONSERA

KOMMERSIELLA ANNONSER

Ta kontakt med Bitidningens redaktion. mia.karlsvard@biodlarna.se
Tel 0142-482006.

• Uppslag två sidor utfallande	440 x 295	26 250 kr
• Hellsida	225 x 295	16 125 kr
• Sista sidan (1/1 special)	215 x 238	18 750 kr
• Halvsida stående (1/2)	94 x 256	9 250 kr
• Halvsida liggande (1/2)	192 x 126	9 250 kr
• Kvartssida stående (1/4)	94 x 126	6 250 kr
• Kvartssida liggande (1/4)	192 x 61	6 250 kr
• Åttondelssida (1/8)	94 x 61	2 125 kr
• Mini	57 x 25	400 kr

Rabatter. 3 på varandra följande identiska annonser ger 10% rabatt. 6 på varandra följande ger 25%.

Annonsmaterialet lämnas som tryckfärdig pdf.

Publicering. Inskickad annons publiceras i nästkommande nummer med hänsyn taget till datum för manusstopp.

RADANNONSER

Radannonser placeras löpande efter varandra och tillsammans i slutet av tidningen under huvudrubriken "Marknadsplatsen". De samlas under ämnesrubriker. Inga bilder tas in här.

Utseende. Minimistorleken på en radannons är 2 rader/50 kr. De första 1-3 orden i annonsen blir i fetare stil. Det normala avståndet mellan två annonser är en blankrad.

Betalning. Radannonser faktureras. Pris: 25:-/rad. På radannonser ges ingen mängdrabatt.

Gratis. Två radannonser/år i efterkommande nummer är gratis. Högst 3 rader/ annons

Annonsmaterial. Gratisannonser mejlas eller skickas med post till redaktören. Var noga med att ange dina kontaktuppgifter.

Publicering. Inskickad annons publiceras i nästkommande nummer med hänsyn taget till datum för manusstopp.

Posttidning B — Bitidningen

Tryckort: Kalmar

**Obeställbar tidning återsändes till SBR:s exp.,
Borgmästaregatan 26, 596 34 Skänninge.**
Dit anmäls även adressändringar.

Begränsad eftersändning

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med den nya adressen angiven på tidningens framsida, dvs ej på adressidan.

BIBUTIKEN

SE MER VAROR PÅ BIODLARNA.SE

Beställ på www.biodlarna.se eller ring Biodlarna direkt på telefon 0142-482000. • Alla priser exklusive frakt.
• Faktura bifogas med beställningen. Vi reserverar oss för eventuell slutförsäljning.

Skylt i PVC

Art nr 53312

55:-

Pris exkl frakt

Ordinarie pris: 69:- exkl frakt

Boken om biodling

Art nr 91009

250:-

Pris exkl frakt

Ordinarie pris: 350:- exkl frakt

Hur blir jag biodlare? Biskötsel, binas biologi, drottningodling, biredskap, biodlingens produkter. Här är en bok för dig som vill fördjupa din kunskap inom det mesta inom biodling.

Hälsa och hudvård från bikupan

Art nr 91024

230:-

Pris exkl frakt

Ordinarie pris: 280:- exkl frakt

Handboken för dig som vill lära dig mer om råvaror från bikupan och hur de kan användas till hälsa och hudvård.

Mössa

Art nr 53715

119:-

Pris exkl frakt

Ordinarie pris: 154:- exkl frakt

